

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Teologická fakulta
Katedra praktické teologie

Bakalářská práce

Pojetí diakonie v Církvi československé husitské

Vedoucí práce: Ing. Dr. Alois Křišťan, Th.D.

Autor práce: Martin Klabouch

Studijní obor: Sociální a charitativní práce

Ročník: 3.

2011

Prohlašuji, že jsem svoji bakalářskou práci vypracoval samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že, v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění, souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích, 28. března 2011

Děkuji vedoucímu diplomové práce Ing. Dr. Aloisu Křišťanovi, Th.D.
za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce.

Obsah

Obsah	4
Úvod	6
1 Stručný přehled vzniku a vývoje Církve československé husitské	9
1.1 Úvod	9
1.2 Reformní období	10
1.3 Budování Církve československé	12
1.4 Církev československá na Slovensku	12
1.5 Církev československá v letech 1938 - 1940	13
1.6 Církev československá na Slovensku dnes	13
1.7 Církev československá v období protektorátu	13
1.8 Církev československá v období po 2. světové válce	14
1.9 Církev československá husitská v letech 1948 - 1989	15
1.10 Církev československá husitská po roce 1989	15
1.11 Organizační uspořádání Církve československé husitské	16
1.12 Shrnutí	17
2 Důležité momenty v historii křesťansky motivované sociální práce	18
2.1 Souvislost teologie a křesťansky motivované sociální práce	18
2.2 Význam slov diakonie a charita	19
2.3 Křesťansky motivovaná sociální práce v prvokřesťanských dobách	20
2.4 Křesťansky motivovaná sociální práce ve středověku	21
2.5 Křesťansky motivovaná sociální práce v novověku	22
2.6 Křesťansky motivovaná sociální práce v současnosti	23
3 Křesťansky motivovaná sociální práce a diakonie v Církvi československé (husitské)	25
3.1 Počátky křesťansky motivované sociální práce v Církvi československé	25
3.2 Sesterská sdružení	28
3.3 Sociální odbory náboženských obcí	28

3.4	Křesťansky motivovaná sociální práce CČS v období 2. světové války	30
3.5	Křesťansky motivovaná sociální práce CČS po 2. světové válce	32
3.6	Současná diakonická činnost a vznik Diakonie a misie CČSH	33
3.7	Diakonická zařízení CČSH v ČR	34
3.8	Cíl diakonické práce Církve československé husitské	37
4	Berta Mildová-Bílková	
	ředitelka Ústředí sociální práce Církve československé	38
4.1	Publikační činnost	39
5	Nazaret, středisko diakonie a misie CČSH	40
5.1	Nazaret a diakonie	40
5.2	Historie střediska Nazaret	41
	5.2.1 Na počátku byl Domeček	41
	5.2.2 Odloučení	41
	5.2.3 Nazaret v Podzámčí	42
5.3	Cíl a poslání střediska	42
5.4	Poskytované činnosti - dílenská činnost	42
	5.4.1 Denní centrum	43
	5.4.2 Sociálně terapeutická dílna	44
	5.4.3 Chráněná dílna	44
5.5	Přidružené aktivity	45
	5.5.1 Volnočasové aktivity	45
	5.5.2 Textilní a výtvarná dílna a obchůdek	45
	Závěr	46
	Seznam použitých zdrojů	48
	Abstrakt	51
	Abstract	52

Úvod

V současné společnosti, vyznačující se především stále vyšším zaměřením na výkon každého jedince a tvrdými obchodními podmínkami, jsou zřejmě nejvíce úspěšní ti, kterým není na obtíž agresivně nastavit ostré lokty a chovat se tak, aby vysoké nároky okolí plnili tzv. nad plán. Dokáží se však tito jedinci na okamžik odpoutat od svého životního stylu s úmyslem nabídnout svou pomocnou ruku někomu druhému? Znají také jiné, více pozitivní a více ceněné hodnoty než-li je honba za úspěchem?

Podnětem pro zvolené téma „Pojetí diakonie v Církvi československé husitské“ bylo to, že je mi velice blízká jak samotná diakonie, tzn. pomoc druhým a potřebným, tak i Církev československá husitská. Ačkoli já sám nepatřím mezi členy žádné církve, je to právě tato církev, mezi jejímiž členy mám mnoho výborných přátel, kteří vždy velice ochotně dovedou pomoci druhým. Dalším impulsem k volbě tématu byla má dlouholetá dobrovolnická činnost v zařízení, které spadá právě pod Diakonii a misií Církve československé husitské.

Cílem mé bakalářské práce je zjistit postavení diakonické práce v Církvi československé husitské.

Práci pojmám jako pokus o studii otázek týkajících se služby v diakonii, neboť si uvědomuji, jak moc je sociální a charitativní práce důležitá i v současnosti.

„*Láska k bližnímu je srdcem církve: bez lásky není církev církvi Ježíše Krista.*“¹ Takto nádherně se vyjádřil Jan PaveI II. na jednom setkání s předsednictvem Italské charity.² A byl to právě Ježíš Kristus, kdo připomínal svým posluchačům, že není na světě proto, aby mu druzí sloužili, nýbrž aby sloužil. Své následovníky vybízel k pomoci všem, jež pomoc potřebují se zdůrazněním pomoci postiženým, zarmouceným a ohroženým hmotnou či duchovní bídou.

V Novém zákoně³ lze nalézt dvě podobenství, obsahující diakonické prvky. První je podobenství „O milosrdném Samařanu“⁴, které je příkladem, jež má být napodobován nebo kterého bychom se naopak měli vyvarovat.

Ve druhém podobenství „O posledním soudu“⁵ Ježíš uvádí „skutky milosrdenství“, to, co patří do oblasti sociální a charitativní práce i dnes: „*Neboť jsem hladověl, a dali*

¹ MESINA, R. *Dějiny charitativní činnosti*, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2005. str. 19.

² Srov. Tamtéž, str. 19.

³ Srov. *Bible. Písmo svaté Starého a Nového zákona*, Praha: Česká biblická společnost, 1993.

⁴ *Tamtéž*, L 10, 25-37.

⁵ *Tamtéž*, Mt 25,30-46.

*jste mi jíst, žíznil jsem, a dali jste mi pít, byl jsem na cestách, a ujali jste se mne, byl jsem nahý, a oblékli jste mě, byl jsem nemocen, a navštívili jste mě, byl jsem ve vězení, a přišli jste za mnou“.*⁶ Toto všechno by mělo zajímat „nejen“ křesťany, jestliže se jejich bližní ocitnou v nouzi a bude potřeba jim pomáhat.

V práci se zaměřím na Církev československou husitskou (CČSH). Stručně popíši okolnosti, které souvisely s jejím zrodem ve 20. letech minulého století a jejím následným dějinným vývojem. Nejde zde o důkladné dějiny, pouze o informace potřebné ke splnění účelu mé práce.

Další část je věnována tématu křesťanské sociální práce, ve kterém bych chtěl čtenáře stručně seznámit jak se samotným významem slova diakonie, tak i s postupným vývojem sociální práce a poskytováním sociálních služeb od dob prvokřesťanských po současnost.

Navazující kapitola je věnována historii diakonické služby v Církvi československé (husitské) od dob jejího založení ve 20. letech minulého století do současnosti. Pokračováním je profil Bertý Mildové - Bílkové, která svůj život zasvětila sociální práci a svým postojem se velmi zasadila o její vývoj v Církvi československé (husitské).

V poslední části mé práce bych jako příklad poskytovatelů sociálních služeb v CČSH představil středisko Nazaret. Je zde popsán jeho vznik i nabízené sociální aktivity, které přinášejí radost jak klientům a zaměstnancům, tak i široké veřejnosti.

Informace potřebné pro zpracování bakalářské práce jsem získával prostřednictvím literatury a studiem dokumentů⁷. Čerpal jsem z obsahové analýzy monograficky publikovaných zdrojů a on-line zdrojů. Součástí způsobu získávání informací byla také technika pozorování a rozhovoru. Rozhovoru s lidmi, kteří zasvětili svůj život právě diakonické činnosti v Církvi československé husitské. Mnohdy bylo obtížné dobrat se nějakých zásadních pramenů, protože právě při vzájemných rozhovorech s některými faráři či aktivními členy této církve nebylo vždy jednoduché najít vhodnou odpověď na mé otázky.

V katechismu Církve československé husitské (CČSH) nazvaném *Základy víry Církve československé husitské*⁸ je „Pojmové určení Církve československé husitské“, a to zní: „*Církev československou husitskou tvoří křesťané, kteří usilují naplnit*

⁶ *Bible. Písmo svaté Starého a Nového zákona*, Mt 25,35-36.

⁷ Hodně jsem vycházel např. z knihy BUTTA, T. a kol. *90 let CČSH*, 1. vyd. Praha: Blahoslav, 2010.

⁸ *Základy víry CČSH*, <<http://www.husitibrevnov.cz/wp-content/uploads/Z%C3%A1klady-v%C3%ADry-C%C4%8CSH.pdf>>.

současné snažení mravní a poznání vědecké Duchem Kristovým, jak se nám zachoval v Písmu a v podání starokřesťanském, našemu národu pak zachován jest hnutím husitským, českobratrským a dalším úsilím reformačním.“⁹ Jak se projevuje opravdová křesťanská láska, popisuje stejný dokument: „*Křesťanská láska se projevuje odpovědnou účastí v zápase proti všemu zlu a skutky milosrdenství vůči trpícímu bližnímu, které Ježíš Kristus označil za důkaz lásky vůči Spasiteli a za rozhodující při konečném soudu.*“¹⁰ Podle Základů víry CČSH „*Při konečném soudu rozhodnou skutky lásky z ospravedlňující víry.*“¹¹

Člověk je obrazem Božím, je stvořen k Boží podobě. Tudiž právě člověku je dáno od Boha pomáhat druhým. Sám Bůh také pomáhal lidem, když je vyvedl ze země Egypta. Člověk se vlastně podobá Bohu a podílí se i na Božím díle. Zde je v sociální práci praktikována láska - diakonie, charita - pro každého. Láska k bližnímu neznamena jen emoci, ale postoj celého člověka: „*Miluj Pána, svého Boha, z celého srdce, z celé duše a ze všech sil*“.¹²

Abychom dokázali hledat a nalézat nové cesty na úseku této nesmírně důležité činnosti, je potřeba nahlédnout zpět do historie a uvědomit si, jak se tohoto úkolu zhostili křesťané v dobách minulých. Také je důležité zhodnotit, jak se v této činnosti angažovali příslušníci Církve československé od doby jejího založení v roce 1920. Úkolů, které tehdy novou církev čekaly, bylo více a byly nelehké. Šlo o úkoly nejen v oblasti teologické a organizační, ale i v oblasti sociální a charitativní práce.

⁹ *Základy víry CČSH*, str. 1.

¹⁰ *Tamtéž*, čl. 269.

¹¹ *Tamtéž*, čl. 273.

¹² *Srov. Bible. Písmo svaté Starého a Nového zákona*, Dt 6, 4-5.

1 Stručný přehled vzniku a vývoje Církve československé husitské

Než se budeme zabývat otázkou: „Proč, k čemu a jak Církev československá husitská pojímá, vnímá a vykonává diakonickou službu?“, je třeba představit kontext této práce uvedením základních údajů této církve. Ve stručném přehledu historie Církve československé husitské (CČSH) jsou uvedeny důležité momenty spjaté s jejím působením, proměny její správy a základní periodizace jejího vývoje.

1.1 Úvod

V preambuli Ústavy CČSH je uvedeno, že: „Církev československou husitskou tvoří křesťané, kteří usilují naplnit současné snažení mravní a poznání vědecké Duchem Kristovým, jak se nám zachoval v Písmu svatém a v podání starokřesťanském a jak je dosvědčen hnutím husitským, česko-bratrským a dalším úsilím reformačním“.¹³

Církev československá husitská o sobě vyznává, že vznikla z Boží vůle a milosti, aby skrze ni do jediné, svaté, obecné církve Boží byli přivedeni mnozí, kteří by jinak zůstali ztraceni v nevíře a beznaděži, a aby usilovala o Boží církev bez poskvrny a vrásky.¹⁴

Církev nese již od svého zrodu ve svém názvu přívlastek „československá“, jímž byla vyjádřena touha našich národů po svobodě církevní a náboženské. Výrazem „husitská“, který byl k původnímu názvu připojen v roce 1971, vyjadřuje, že jde o církev, která navazuje na husitskou reformaci. Tak vznikl a vyvíjel se současný název církve, který zní: „Církev československá husitská“.¹⁵

Církev československá husitská vznikla pod názvem Církev československá (CČS). Určit přesné datum jejího vzniku není jednoduché. V úvahu přichází hned několik dat: Vánoce roku 1919, během kterých byla v mnoha katolických chrámech a kostelech v Čechách a na Moravě sloužena bohoslužba katolickými knězi v národním jazyce; čtvrtek 8. ledna 1920, kdy na schůzi kněží Klubu reformního duchovenstva byl odhlasován vznik CČS; neděle 11. ledna 1920, kdy z kazatelny svatomikulášského chrámu v Praze na Staroměstském náměstí přečetl bývalý římskokatolický kněz Emil

¹³ Ústava Církve československé husitské, str. 6.

¹⁴ Srov. <http://nokrc.xf.cz/about_us.php?ccsh=1>.

¹⁵ Ústava Církve československé husitské, str. 8.

Dlouhý-Pokorný „Prohlášení Národu československému“, v němž se veřejnosti oznamoval vznik nové církve.¹⁶

1.2 Reformní období

Tomuto oznámení však předcházelo dlouhé období, kdy se někteří římskokatoličtí kněží v Jednotě katolického duchovenstva snažili o reformu v rámci katolické církve. Původně nechtěli založit novou církev. V rámci plánované reformy zformulovali několik bodů, kterými chtěli dosáhnout větší autonomie. Kněží požadovali: zavedení českého jazyka do bohoslužeb, zdobrovolnění celibátu, větší možnosti kněží a laiků spolurozhodovat v církevních otázkách a odstranění patronátního práva. Se svými požadavky však neuspěli a rozhodli se k odchodu z katolické církve.

Jednota katolického duchovenstva byla obnovena bezprostředně po založení Československa a za cíl si kladla hájit statut římskokatolických kněží. Situace v oblasti náboženské byla v té době velmi vypjatá a proticírkevní nálady se nezdávka projevovaly masovými akcemi, kdy při jedné z nich došlo například ke svržení mariánského sloupu na Staroměstském náměstí v Praze v listopadu 1918. Výjimkou nebylo ani fyzické napadání katolických kněží během konání obřadů. Velká diskuze se vedla i nad otázkou umístění křížů ve školních učebnách. Římskokatolická církev čelila kritice pro svou dřívější provázanost s vládnoucím habsburským domem. Byly jí vytýkány některé postoje během války, především svěcení zbraní. Některé významné církevní úřady obsadili hodnostáři, jejichž rodným jazykem nebyla čeština. Toto všechno zhoršovalo postoj církve před veřejností, která nejen těsně po vzniku Československa, ale i následující měsíce a roky euforicky prožívala budování státní suverenity.¹⁷

Duchovní boj o reformy vyvrcholil o Vánocích a na Nový rok v roce 1919/1920, kdy byly katolickými knězi slouženy bohoslužby v českém jazyce, pro něž liturgii velice rychle připravil Karel Farský (později byl zvolen prvním patriarchou Církve československé). Státem byla Československá církev uznána 15. září téhož roku. Její vznik je spojen s politickými změnami po první světové válce, kdy nově vzniklá Československá republika hledala nejen politickou, ale i duchovní a náboženskou identitu. V den vzniku Církve československé, 8. 1. 1920, se v denním tisku objevilo varování Jednoty katolického duchovenstva před vznikem nové církve. Vedle

¹⁶ Srov. FRÝDL, D. Zrod Církve československé (husitské). In BUTTA, T. a kol. *90 let CČSH*, 1. vyd. Praha: CČSH ve spolupráci s Náboženskou obcí CČSH, 2010. str. 17.

¹⁷ Tamtéž, str. 18.

zamítavého postoje již zmíněné Jednoty se proti vzniku nové církve postavili také českomoravští biskupové a papež Benedikt XV.¹⁸

Významným počinem, který mocně zahýbal jak Jednotou katolického duchovenstva, tak i vztahem církevních autorit k ní, byla akce jednoho z jejích členů. Spisovatel a kněz Bohumil Zahradník-Brodský (1862-1939), vypracoval dotazník, pomocí kterého chtěl zmapovat názory kněží na věci, jakými byly např. biskupská volba, dobrovolný celibát, národní jazyk do liturgie či demokratizace církve. Výsledky dotazníků poté šokovaly svou otevřeností názorů a stanovisek, které v nich byly prezentovány. Ukázalo se, jak silně proreformní je velká část členů Jednoty.

Na členské schůzi Jednoty konané 23. ledna 1919 v Obecním domě v Praze, kdy byly výsledky dotazníkové akce zveřejněny, hovořil Zahradník-Brodský v předneseném referátu o tajných manželstvích kněží, autoritářství, donašečství a dotkl se revize Husova procesu. Jednota se od té chvíle ocitla v přísném hledáčku církevních autorit. Během shromáždění na sebe poprvé více upozornil dr. Karel Farský (1880-1927), tehdejší učitel náboženství na plzeňské reálce a později první zvolený patriarcha Církve československé. Byl jedním ze dvou účastníků, kteří onoho večera vystoupili na podporu Zahradníka-Brodského. Po jeho projevu vyzval shromážděné k přísaze, že neustoupí z reformních požadavků. Farského výzva se setkala s bouřlivým ohlasem.

Jako pozitivní reakce na přednesený projev Zahradníka-Brodského v Obecním domě se na jaře 1919 v rámci Jednoty zformovalo křídlo radikálně orientovaných kněží a přijalo název Ohnisko. Valná část jeho členů později přešla do Klubu reformních kněží (Klub reformního duchovenstva), který vznikl v září téhož roku a jehož předsedou se stal Karel Farský. V Ohnisku vznikl nápad o provedení požadovaných reforem „cestou činu“ - „via facti“.

Na listopadové schůzi v Praze došlo k rozhodnutí emancipovat se od katolické církve. Karel Farský navrhol pro novou církev název „Česká církev katolická“. Slovenský kněz Albín Šťastný přišel s návrhem „Církev československá“, což podpořila většina zúčastněných.¹⁹

V roce 1947 vysvětila Církev československá na kněze první ženu, a tím přispěla k rovnoprávnému postavení mužů a žen v církvi. (dle Tonzara)²⁰

¹⁸ Srov. TONZAR, D. *Vznik a vývoj novodobé husitské teologie a CČSH*, Praha: Karolinum, 2002, str. 45-49.

¹⁹ Srov. FRÝDL, D. *Zrod Církve československé (husitské)*. In BUTTA, T. a kol. *90 let CČSH*, str. 20-28.

²⁰ Srov. TONZAR, D. *Vznik a vývoj novodobé husitské teologie a CČSH*, str. 54-55

Po prvním roce své existence měla Církev československá již více než 200 tisíc věřících, organizovaných do více než 50 sborů.²¹

1.3 Budování Církve československé

Pro budování náboženských obcí získávala církev část prostředků ze státních dotací. Získané prostředky byly použity především na výstavbu nových sborů. Ač jich bylo na konci roku 1939 vybudováno celkem 157, mnohé z nich byly poněkud znehodnoceny přílišným chvatem při stavbách a nevyrovnanou architektonickou kvalitou budov.²²

Zahraniční dosah měla i misijní cesta patriarchy Karla Farského do Spojených států amerických, kdy byly upevněny kontakty s několika tamějšími náboženskými obcemi, založenými již dříve americkými krajany.

Rok 1927 se stal Karlu Farskému osudným. Jeho organismus již nedokázal nadále čelit extrémnímu pracovnímu vypětí. Jeho pohřeb s tisícíhlavým průvodem, krácejícím přes centrum Prahy, se stal nejen uznáním výjimečných zásluh prvního patriarchy. Po smrti Karla Farského byl v roce 1928 do úřadu patriarchy uveden biskup Gustav Adolf Procházka.²³

1.4 Církev československá na Slovensku

Společně se vznikem nového státu začalo utváření Církve československé na území Slovenska.²⁴

Slovenské kněžstvo protestovalo proti názvu církve „československá“. Podle nich nemá tato církev na Slovensku své vyznavače a tím její název není pravdivý. Počáteční snahy církevních představitelů CČS se orientovaly na americké Slováky, přes které se svým vlivem působnosti chtěli dostat na území Slovenska a Podkarpatské Rusi. Tato snaha se však nesečkala s původním očekáváním, a tak až příchod Karla Farského a samotných Čechů, jdoucích na Slovensko a Podkarpatskou Rus jako státní úředníci, umožnil vznik Církve československé. Slovensko a Podkarpatská Rus měly jiná

²¹ Srov. KAŇÁK, B.; ČERVENÝ, V. Zápas o ideovou orientaci (1920-1924). In BUTTA, T. a kol. *90 let CČSH*, str. 31.

²² Srov. KAŇÁK, B. Budování církve (1924-1939). In BUTTA, T. a kol. *90 let CČSH*, str. 47.

²³ Srov. Tamtéž, str. 48, 50.

²⁴ Srov. HRADIL, J. Léta 1918-1938. In BUTTA, T. a kol. *90 let CČSH*, str. 58.

specifika, jiné podmínky a jiné nároky na reformy. Odpor slovenských římských katolíků směřoval proti všemu, co bylo uherské.²⁵

Vláda republiky Československa prohlásila 15. září 1920 Církev československou za státem uznanou.²⁶

1.5 Církev československá v letech 1938 - 1940

6. října 1938 Maďarsko zabralo část území Slovenska a Podkarpatské Rusi, čímž na tomto území došlo k zániku náboženských obcí CČS. V březnu 1939 byla CČS na Slovensku i v Podkarpatské Rusi zrušena úplně. Téhož roku byl odvolán poslední farář pro Bratislavu.²⁷

1.6 Církev československá na Slovensku dnes

Po 49 letech v roce 1988 došlo k řádnému obsazení náboženské obce CČSH na Slovensku. Dnes má CČSH na Slovensku vlastní diecézi, která má již svojí strukturu.²⁸

1.7 Církev československá v období protektorátu

Podpisem mnichovské dohody 29. září 1938 bylo vážně zasaženo do života církví v pohraničních oblastech státu. Okupace těchto oblastí připravila CČS o mnoho členů. Zároveň v období před vypuknutím 2. světové války došlo k masovým vstupům do této církve. Po 15. březnu 1939 bylo jasné, že si Církev československá nemůže ponechat původní název. Po dohodě Ústřední rady CČS s vedoucím církevního oddělení Úřadu říšského protektora byl bez svolání sněmu dohodnut název Církev českomoravská. Název byl úředně zaregistrován 22. dubna 1940.

Naprostá většina věřících církve byla v prvních letech protektorátu nesena živou vírou náboženských obcí, teologů, duchovních pastýřů a laiků. Jak duchovní, tak i laici církve nezůstali mnohde pouze v pasivní opozici vůči nacistům, ale účastnili se mnoha odbojových aktivit proti nacistům. 11. listopadu 1939 podlehl svému zranění laik církve, účastník studentských demonstrací Jan Opletal.

²⁵ Srov. HRADIL, J. Vznik a vývoj CČS(H) na Slovensku. In BUTTA, T. a kol. *90 let CČSH*, str. 64-68.

²⁶ Srov. HRADIL, J. O uznání Církve československé. In BUTTA, T. a kol. *90 let CČSH*, str. 68.

²⁷ Srov. HRADIL, J. Zákaz CČS(H) - rok 1938, 1939-1940. In BUTTA, T. a kol. *90 let CČSH*, str. 70.

²⁸ Srov. HRADIL, J. CČSH na Slovensku dnes. In BUTTA, T. a kol. *90 let CČSH*, str. 72, 75.

Skvělou schopnost taktizovat prokázalo ústředí církve například ve věci válečné výuky bohoslovců církve. Na konci roku 1939 byla většina bohoslovců převedena na místa učitelů náboženství. I nadále však bydleli a stravovali se na koleji církve. To umožnilo pokračování výuky i po uzavření vysokých škol.²⁹

1.8 Církev československá v období po 2. světové válce

Květen 1945 spolu s pražským povstáním a osvobozením země prožila CČS intenzivně. Dějinný přelom přinesl do života církve několik podstatných změn. Církev se vrátila k původnímu názvu a v červnu 1945 zahájila svou činnost Husova československá evangelická fakulta bohovoslovecká (HČEFB). Do vedení církve se dostala skupina prokomunisticky smýšlejících kněží a laiků, jež obvinila dosavadní vedení, že se za okupace zkompromitovalo, a prohlásila je za sesazené.

Únorový puč roku 1948 ukončil dobu vratké poválečné demokracie a stal se zásadním předělem i v dějinách Církve československé. Všeobecně se očekávalo, že totalitní režim bude trvat nejdéle několik let. Při volbě nástupce prezidenta E. Beneše se stal po demokratických prezidentech hlavou státu člen KSČ Klement Gottwald. Po pohřbu prezidenta Beneše, který se stal skutečnou tečkou za osudem vratké poválečné demokracie v Československu, vstoupila CČS definitivně do nové etapy svých dějin.³⁰

Počátek padesátých let přinesl Církvi československé prohlubování propastí mezi tzv. pokrokovým a demokratickým křídlem, které se neprojevalo na rozrůstající se členské základně. Šedesátá léta, která vyvrcholila rokem 1968, přinesla do církve uvolnění. Život církve v roce 1968 do značné míry kopíroval dění ve společnosti. Církev československá se přihlásila k demokratizaci politického života a postavila se také proti okupaci Československa vojsky Varšavské smlouvy.³¹

Sedmdesátá léta byla v Církvi československé poznamenána znovu nastolenou represí. Opět tak docházelo k potírání duchovní péče, k šikaně věřících, k odebrání státního souhlasu pro výkon duchovenské služby „rebelujícím“ duchovním, kteří byli zatlačeni do ústraní. Realita tzv. normalizace se v církvi odrážela i úbytkem počtu věřících a stárnutím duchovenského sboru, které bylo zapříčiněno státem omezovaným

²⁹ Srov. HRDLIČKA, J. CČSH v období protektorátu. In BUTTA, T. a kol. *90 let CČSH*, str. 77-81.

³⁰ Srov. HRDLIČKA, J. Období po II. světové válce (1945-1948). In BUTTA, T. a kol. *90 let CČSH*, str. 85.

³¹ Srov. JINDRA, M. Církev československá (husitská) v období komunistické totality. In BUTTA, T. a kol. *90 let CČSH*, str. 106, 108.

a důsledně kádrovaným počtem bohoslovců. V roce 1971 se na VI. řádném sněmu Církev československá přejmenovala na Církev československou husitskou (CČSH). Podobně jako ostatní církve byla stále pod státní kontrolou.³²

1.9 Církev československá husitská v letech 1948 - 1989

Totalitní režim, který byl založen na ateistické ideologii se snažil o postupnou likvidaci a omezení činnosti církve. Duchovní měli pod dozorem církevních tajemníků za úkol tzv. „dosloužit“ starším lidem, kteří byli v minulé době ještě vychováni k náboženství. Nebylo žádoucí získávat do svých řad nové lidi, zvláště ne mladou generaci. Duchovní, kteří se s tímto způsobem pasivního vykonávání povolání faráře v socialistické společnosti smířili, se tak nepřímo podíleli na postupné likvidaci a zániku církve.

Práce s dětmi a s mladou generací byla celkově obtížná a ze strany státní správy nerada trpěná. Pro práci s mládeží byly lepší předpoklady než pro práci s menšími dětmi. Mladí lidé se mohli sami rozhodovat, zatímco děti bývaly mnohdy vystavovány psychickému tlaku ve škole, když se vyučující dozvěděli o tom, že chodí na náboženství do sboru.³³

1.10 Církev československá husitská po roce 1989

Událost 17. listopadu 1989 - tvrdý zásah proti pokojně demonstrujícím studentům na Národní třídě v Praze - nenechala CČSH bez povšimnutí.

V pondělí ráno dne 20. listopadu zaslal předsedovi vlády ČSR panu Františku Pitrovi v zastoupení věřících CČSH tehdejší patriarcha dr. Miroslav Novák stížnost na neúměrné a hrubé použití moci při pokojné demonstraci 17. listopadu 1989. K jeho otevřenému dopisu se jednomyslně přihlásili všichni zaměstnanci úřadu ústřední rady, zařízení Blahoslav, studenti Husovy československé bohoslovecké fakulty a redakce církevního tisku Českého zápasu. Politické a společenské změny se církve dotkly velmi zřetelně. Tato euforie však trvala pouze určitý čas. Velmi se hovořilo o problémech v církvi a někdy docházelo až k osobním útokům vůči osobám, které byly považovány za příliš spjaté s minulým režimem.

³² Srov. JINDRA, M. Církev československá (husitská) v období komunistické totality. In BUTTA, T. a kol. *90 let CČSH*, str. 115-116.

³³ Srov. BUTTA, T. Rok 1989 v životě CČSH. In BUTTA, T. a kol. *90 let CČSH*, str. 135.

Po donuceném odchodu tehdejšího patriarchy Miroslava Nováka z funkce nebyla nová mladší generace připravena převzít odpovědnost ve vedení církve. Tíha i možnosti deseti let po sametové revoluci spočívaly na již osvědčených a realisticky uvažujících biskupech.

Po listopadu 1989 si církev byla vědoma nutnosti úpravy vlastních řádů v oblasti bohoslužby, svátostí a legislativy. Chtěla tím reagovat na změnu společenských podmínek, protože hledala příčiny radikálního poklesu členské základny.

Církev poučena z období tzv. první republiky, kdy neměla vlastní vysoké učení, napjala své úsilí k samostatné fakultě a vzdělávání vlastního duchovenského dorostu. Do církevní služby začala nastupovat generace duchovních, která uzavřela svá pregraduální studia již v nových studijních programech Husitské teologické fakulty Karlovy univerzity.³⁴

1.11 Organizační uspořádání Církve československé husitské

Základní organizační jednotkou je náboženská obec, vedená radou starších. Radu volí shromáždění náboženské obce. Jejím členem je ustanovený (-á) duchovní.

Náboženské obce tvoří pět diecézí se sídlem v Praze, Plzni, Hradci Králové, Brně a v Olomouci, které spravují diecézní rady v čele s biskupy, volenými diecézním shromážděním. Na Slovensku je diecéze CČSH se sídlem v Bratislavě.

Celek církve je spravován ústřední radou. Členy ústřední rady volí, v rovném zastoupení kněží a presbyterů, diecézní shromáždění, v čele s patriarchou/generální biskupkou, které volí církevní sněm. Všechny vyšší orgány jsou voleny zpravidla na sedm let. Církevní sněm rozhoduje o základních věroučných a organizačních normách (Základy víry CČSH, Ústava CČSH, Organizační řád CČSH, Řád duchovenské služby, Hospodářský řád). V údobí mezi sněmy rozhoduje církevní zastupitelstvo, tvořené duchovními i laickými zástupci ze všech diecézí.

Kandidáty duchovenské služby připravuje Husitská teologická fakulta Univerzity Karlovy (HTF UK) v Praze v pětiletém studiu a Husův institut teologických studií, založený pražskou diecézí. Sociální službu a misií řídí Diakonie a misie Církve československé husitské (DM CČSH).

³⁴ Srov. TONZAR, D. Církev československá husitská po roce 1989. In BUTTA, T. a kol. *90 let CČSH*, str. 139-141, 145-146.

Ústřední rada vydává časopis Český zápas, HTF UK Teologickou revue. Pražská diecéze vydává časopis Husita. Publikační činnost zajišťuje vydavatelství Blahoslav.³⁵

1.12 Shrnutí

Podle Salajky³⁶ patří k nosným pilířům existence členů a služebníků CČSH základní důvěra ve vlastní církev. Pakliže se dostane do situace, kdy je nedoceněna či nějakým způsobem otřesena, jako by se ztrácela půda pod nohama. Není jistě málo těch, kterým tato církev zprostředkovala cestu k víře či jim duchovně posloužila v náročných životních situacích. V případě převažujících pochybností se může u některých starších služebníků církve dostavit pocit jakéhosi životního zklamání, zatímco u mladších členů se může jednat o nedostatečnou zakotvenost v daném duchovním společenství.³⁷

³⁵ *Ústava Církve československé husitské*, str. 10-11.
<http://nokrc.xf.cz/about_us.php?ccsh=1>.

³⁶ SALAJKA, M. *Křesťanská církev ve své duchovní aktivitě a práci*.

³⁷ Srov. SALAJKA, M. *Křesťanská církev ve své duchovní aktivitě a práci*, Praha: Karolinum, 1998. str. 66-67.

2 Důležité momenty v historii křesťansky motivované sociální práce

Při zkoumání postavení diakonie v Církvi československé husitské, jsme si nejprve stručně představili důležité momenty spjaté s působením a základní periodizací vývoje CČSH. Nyní se budeme věnovat druhému pojmu cíle práce - křesťansky motivované sociální práci, která bývá náplní diakonické činnosti církví.

2.1 Souvislost teologie a křesťansky motivované sociální práce

Teologie a sociální práce jsou sice dva naprosto rozdílné obory, ale již při pohledu do historie lze zjistit, že mají mnoho společného a že souvislost teologie a sociální práce existuje.

„Na krásná slova se může zapomenout, i na věroučné stanovisko toho či onoho křesťana, byť bylo též důležité. Nelze však zapomenout na jeho čin lásky, která nepadá, neuvadá ani nehyne. Jde vlastně o čin víry, projevující se prací lásky.“³⁸

Jak jsem se sám přesvědčil, někteří lidé mají termín „sociální pracovník“ často spojený s vírou v Boha. Jsou přesvědčeni o tom, že kdo pomáhá tímto způsobem, musí tak činit z jakéhosi vnitřního přesvědčení a touhy ukázat se Bohu dobrým. Dle mého názoru nezáleží na tom, zda člověk věří či nikoliv, ale hlavně na tom, zda potřebnou pomoc druhým v nouzi poskytovat chce.

„Nezastíráme si, že mezi sociálními pracovníky ve veřejné službě a mezi dobrovolnými pracovníky v církevně řízené péči charitativní dochází nezřídka k napětí pro odlišný postoj k motivaci sociální pomoci.“³⁹

Úkolem sociálního pracovníka je práce nejen s člověkem. Sociální pracovník se musí zaobírat i prostředím, ve kterém se jednotlivec nebo skupina osob potřebujících pomoc nachází. Součástí jeho práce je znalost patřičných legislativních norem a zákonů. Cílem sociálního pracovníka je pomoci potřebným osobám, skupinám či komunitám (klientům) samostatně zvládat životní situace a zajistit tak plné sociální fungování, které je nezbytné pro opětovné navrácení klienta do normálního života. V případě, že klient nedokáže sociálně fungovat vzniká problém.

Sociální pracovník musí mít o klienta zájem, musí být empatický. Musí umět správně vidět, naslouchat a nezaujatě zhodnotit jeho současnou situaci. Posoudit

³⁸ SÁZAVA, Z. *Slova a činy*, 1. vyd., Praha: Blahoslav, 1984. str. 51.

³⁹ HNÍK, F. M. *Pohnutky dobročinnosti v křesťanství*, Praha: Blahoslav, 1935. str. 28.

a oprávněně se postavit k jeho případu i z duchovního hlediska. Poté začít jednat a snažit se o zapojení jednotlivých souvislostí i způsobů jednání do systému pomoci. Myslím si, že pokud se někdo rozhodne pracovat jako sociální pracovník, koná tak s cílem a účelem pomáhat potřebným. Pokud je takový člověk věřící, je zde podstatně patrnější spojení sociální práce s teologií.

V encyklice papeže Benedikta XVI.⁴⁰ je uvedeno, že charitativní činnost může a musí dnes zahrnovat naprosto všechny lidi a potřeby. Benedikt XVI. ve svém díle dále rozebírá i činnost sociálního pracovníka jako takového. Také poukazuje na důležitost odborného vzdělání sociálních pracovníků.

2.2 Význam slov diakonie a charita

Řecký pojem „diakonia“ pochází původně ze světské oblasti, kde vyjadřoval „přísluhování u pánova stolu, podávání jídla a nápojů apod. Tato činnost byla vykonávána převážně otroky. I služebnost prvokřesťanské církve byla vyjadřována v souvislosti se stolováním, tj. s její bohoslužbou. V řeckém světě byla tato služba u stolu považována za méněcennou. V jiném významu znamená „nést odpovědnost za zajištění života“.

V Novém zákoně však pojem diakonie dostává nový význam. Diakonie souvisí s láskou vyjadřovanou řeckým pojmem agapé (latinsky caritas) a od toho se odvíjí název pro sociální práci církve „charita“. V křesťanském pojetí se diakonie stává vykonáváním skutků pomoci bližnímu s motivací víry v Ježíše Krista.⁴¹

Jaké jsou pravé pohnutky křesťanské charity a diakonie, jaké je její zaměření a cílové představy, co je její nejvlastnější kvalitou?⁴² Když zkoumáme pojetí diakonie v CČH, pak vycházíme především z pojetí které nacházíme u jejího zakladatele Karla Farského, prvního patriarchy Církve československé.

Farský uvádí, že Ježíš spatřoval hlavní úkol náboženství v rozřešení sociální otázky. Slovo „milosrdenství“ vystihuje soucit s trpícím bližním; jedná se o srdce, které druhého miluje a je ochotné ulehčit mu jeho utrpení. Ježíš blahoslaví lidi milosrdné.⁴³ Blahoslaví je proto, že milosrdní lidé získávají vzájemně soucit i s vlastním utrpením

⁴⁰ Srov. BENEDIKT XVI. *Deus caritas est*, 3. revid. vyd. Praha: Paulínky, 2006. str. 23, 25.

⁴¹ Srov. *Blahoslav 2006*, Praha: Církev československá husitská, 2005. str. 61-62.

Srov. <<http://www.cesh.cz/view.php?id=648>>.

⁴² Srov. SALAJKA, M. *Křesťanská církev ve své duchovní aktivitě a práci*, str. 128.

⁴³ Srov. *Bible. Písmo svaté Starého a Nového zákona*, Mt 5,7.

a zároveň ulehčují utrpení i lidské společnosti. „*Milosrdenství však léčí neduhy společnosti, které není nikdo povinen léčit. A těch je převaha ukrutná ještě nadlouho!*“⁴⁴

2.3 Křesťansky motivovaná sociální práce v prvokřesťanských dobách

Když zkoumáme křesťansky motivovanou sociální práci v pojetí CČSH, věnujeme se jejím počátkům v prvokřesťanských dobách. I když je možné použít jiné prameny, pro účel této práce vycházíme především z pojetí které nacházíme u jejího zakladatele Karla Farského.

Prvokřesťanská charita se vyznačovala impulsivností a nevedla ke vzniku dalších církevních institucí. Pro ostatní členy žijící v církevní pospolitosti byly otevřeny domy křesťanů, které se tak staly přirozenými středisky sociální pomoci. Základním projevem křesťanské dobročinnosti bylo almužnictví. Církev oceňovala dávání almužen jako známku lásky a spravedlnosti. Šlo o tzv. „duchovní vyrovnání“ jelikož bohatý člověk tak měl v almužnách možnost vrátit Bohu to, co od něho přijal.

Služby, poskytované v prvních třech stoletích v církevní sociální péči je možné rozdělit do dvou hlavních kategorií:

1) *Služby poskytované pravidelně k uspokojení tělesných a duševních potřeb lidí sociálně závislých:*

- péče o pronásledované členy církevní pospolitosti a členy jejich rodin.
- péče o hladovějící a nemocné, která byla předním zájmem prvokřesťanské charity. Zde měli důležité úkoly jáhnové, kteří též pomáhali starším a biskupům navštěvovat nemocné, pro něž se tehdy nezřizovaly zvláštní léčebné ústavy.
- péče o sirotky a opuštěné vdovy.
- pohostinnost k cizincům, kterou doporučovali církevní otcové již od nejstarších časů.
- navštěvování a osvobození vězňů. Zvláště se jednalo o ty, kteří byli odsouzeni pro víru.

2) *Služby poskytované příležitostně, v případech neočekávaného neštěstí.* Jednalo se hlavně o ošetřování nemocných a pohřbívání mrtvých, jelikož se vyskytovaly nákazy moru.⁴⁵

⁴⁴ Srov. FARSKÝ, K. *Postily*, Praha: Blahoslav, 1952. str. 300-301.

Plnění diakonské služby se projevovalo v širším měřítku, jako péče o potřebné členy věřící obce. Charita se dotýkala sirotků, opuštěných žen, cizinců, chudých, vězňů i nevolníků, přičemž se opírala o dary, popřípadě o poživatiny získané vlastním pěstem, nebo o almužny či sborové pokladny.⁴⁶

Diakonie nebyly kostely, nýbrž světské budovy určené k péči o chudé. Měly jim poskytovat především potraviny, duchovní péči a možnost hygieny. V některých případech poskytovaly i pohostinství a lékařskou pomoc. Provádění těchto úkolů zajišťovali kněz a komunita mnichů nebo zbožných laiků diakonů a diakonek (jáhnů, jáhenek⁴⁷).⁴⁸ Duchovní charakter diakonické služby v církvi byl zdůrazněn spojením s biskupskou službou. Diakonát se odehrával v úzkém kontaktu s biskupem, neboť on byl především hlavním garantem diakonické služby církve. Diákoni konali sociální službu se zaměřením na nemocné, na vdovy a sirotky, tzn. na ty, kteří byli odkázáni na pomoc druhých. Uplatňovali se také v činnosti zvěstovatelské, pastorační a katechetické. Rozmanitost úkolů byla později důvodem k dalšímu rozdělení úkolů: diákon - pečovatel o nemocné, diákon - notář, diákon - ekonom. Od středověku bylo jáhenství v západní církvi chápáno jako stupeň na cestě ke kněžství.

Podle výroků ze starocírkevních spisů „nazvala“ Syrská didaskalie ze 3. století diákony citlivým sluchem, ústy, srdcem a duší biskupa, uskutečňovateli pravdy - plnými příkladu Kristova, zvolenými a nasazenými do služby v Boží církvi. Dlouhodobá diakonická služba je trvalým projevem lásky k bližnímu a praktickým svědectvím o Ježíši Kristu v našem světě.⁴⁹

2.4 Křesťansky motivovaná sociální práce ve středověku

Od 4. století začala žít církev v příznivějších společenských podmínkách, ale měla i rozšířenější odpovědnost. Vláda i státní správa ochotně přenechávaly církvi starost o potřebné. Jsou dosvědčeny existence biskupy vydržovaných prvních kolonií pro bezdomovce, mrzáky, sirotky, a malomocné i první špitály pro nemocné. Převážná část

⁴⁵ Srov. HNÍK, F. M. *Pohnutky dobročinnosti v křesťanství*, str. 84-87.

⁴⁶ Srov. SALAJKA, M. *Sylabus praktické teologie*, Praha: Husův institut teologických studií, Karolinum, 2005. str. 105.

⁴⁷ Diákon, jáhen = duchovní nižšího svěcení.

⁴⁸ Srov. MESINA, R. *Dějiny charitativní činnosti*, str. 67.

⁴⁹ Srov. SALAJKA, M. *Křesťanská církev ve své duchovní aktivitě a práci*, str. 123.

této služby připadla mnichům. Hlavním útočištěm a pomáhajícími stanicemi pro všechny potřebné zůstaly po celý středověk kláštery.⁵⁰

Kromě benediktinů se diakonických služeb ujímaly také další řády, jako například františkáni, cisterciáci či premonstráti. Jistou novinkou byla laická bratrstva služby, která se rodila při vstupu křesťanství do našeho tisíciletí.⁵¹ Ve 12. století přestává být praxe bliženské lásky výsadou biskupů, mnichů a kleriků a stává se také činností laiků, mužů i žen. Laici z různých společenských vrstev se sdružují, aby založili nebo udržovali nejrůznější pomocná zařízení, od sirotčinců po útulky pro prostitutky, od ústavů pro malomocné po nemocnice. Důležité diakonie vznikly nejen v Palestině, ale také v Egyptě, v Konstantinopoli a v Itálii.⁵² Bekyně (ženy, napodobující život jeptišek) se věnovaly domácí péči o nemocné a službě při pohřbech. Další proslulá špitální bratrstva vznikala v období křížáckých válek (1099 - 1238).⁵³

2.5 Křesťanský motivovaná sociální práce v novověku

Na konci středověku ohrožoval plynulý průběh poskytování sociální práce celkový úpadek církevní autority a církevního života. Navíc do toho v 16. století vstupovalo reformační hnutí.⁵⁴ Základní tendence protestantismu vedla k zesvětštění sociální práce, a tak protestantské církve ztratily kontrolu nad dobročinnými institucemi. Starost o chudé tak byla přenesena do oboru městské a státní administrativy, která měla za úkol postarat se o své chudé a zakázat žebrotu pocestným a žebračím mnichům. Začaly se stavět chudobince.

Na pozadí kalvinistického světového názoru došlo k tomu, že vzniklo nové povolání sociálních pracovníků, jejichž úkolem byla racionalizovaná služba skupinám lidí, potřebujících pomoc veřejnosti.⁵⁵

Na konci 16. století byly položeny základy k tomu, co se osvědčilo a osvědčuje dodnes jako tzv. „křesťanská charita“. Za jednoho z jejích inspirátorů je pokládán milánský arcibiskup Karel Boromejský, který se v roce 1576 pokusil o zvládnutí epidemie moru.⁵⁶

⁵⁰ Tamtéž.

⁵¹ Srov. SALAJKA, M. *Sylabus praktické teologie*, str. 106.

⁵² Srov. MESINA, R. *Dějiny charitativní činnosti*, str. 88.

⁵³ Srov. SALAJKA, M. *Sylabus praktické teologie*, str. 106.

⁵⁴ Srov. Tamtéž.

⁵⁵ Srov. HNÍK, F. M. *Pohnutky dobročinnosti v křesťanství*, str. 40.

⁵⁶ Srov. SALAJKA, M. *Sylabus praktické teologie*, str. 107.

„Charitní diakonie prvotního křesťanství se vztahovala primárně na vlastní bratry a sestry v církevní obci, zároveň však byla otevřená také ostatním.“⁵⁷ V prvních staletích charitní diakonie vykonávala takové aktivity, jejichž cílem byla spontánní vzájemná pomoc a odstraňování nedůstojných sociálních rozdílů uvnitř církevní obce. Teprve z nitra obce věřících mířila citlivost k sociálním problémům i za její hranice (např. pohané).⁵⁸ „Charakteristickým rysem charitní diakonie bylo její úzké sepětí s liturgií a hlásáním evangelia, propojení služby člověku a služby Bohu... Sociální pomoc je ve spisech křesťanských autorů této doby chápána zásadně celostně, zahrnuje i dimenzi mravní změny a smíření s Bohem a lidmi.“⁵⁹

Pro 18. století byla charakteristická migrace obyvatelstva (vystěhovalectví a přistěhovalectví). Zde lze opět zmínit onu bratrskou tradici, která se v Ochránově (Herrnhut) projevila hospodařením obce ve znamení diakonie a která potom své služby roznášela do Ameriky, Grónska a na Západoindické ostrovy. V Severní Americe se tak vyvinula služba pro usazení a zdomácnění příchozích. Zároveň se však již rozvíjelo náročné misijní dílo na mimoevropské kontinenty, které bylo rovněž spjato s rozsáhlou diakonickou službou.⁶⁰

V 19. století došlo k novému pohledu na člověka, k novým názorům na jeho postavení ve společnosti. Došlo k novému vyjádření náboženských pohnutek pro dobročinnost. Podle F. M. Hníka má dojít k sociální spáse trpících lidí již zde, v pozemském životě. Chudoba již nebyla považována za věc záslužnou, ale nebyla ani odsuzována. Začala být uznávána důležitost sociálního zákonodárství i sociální služby. Veřejná dobročinnost byla úkolem celé společnosti.⁶¹

2.6 Křesťansky motivovaná sociální práce v současnosti

Ve 20. století se charitativní činnost křesťanské církve nezastavuje, ale naopak je obohacena novými prvky podle potřeb doby. Jestliže v minulosti přinášela bezprostřední a dočasnou pomoc, nyní se při nových možnostech techniky a při nové sociální citlivosti snaží zapojit do společenského života osoby, které žijí na okraji

⁵⁷ DOLEŽEL, J. Nárys dějin charitní služby chudým a trpícím - Historické inspirace sociální práce.

In MARTÍNEK, M. a kol. *Praktická teologie pro sociální pracovníky*, Praha: JABOK, 2008. str. 45.

⁵⁸ Srov. Tamtéž, str. 47.

⁵⁹ DOLEŽEL, J. Nárys dějin charitní služby chudým a trpícím - Historické inspirace sociální práce.

In MARTÍNEK, M. a kol. *Praktická teologie pro sociální pracovníky*, str. 47.

⁶⁰ Srov. SALAJKA, M. *Sylabus praktické teologie*, str. 107-108.

⁶¹ Srov. HNÍK, F. M. *Pohnutky dobročinnosti v křesťanství*, str. 332.

společnosti: bývalé i současné vězně, prostitutky, Romy, osoby společensky nepřizpůsobivé a duševně zaostalé.⁶²

⁶² Srov. MESINA, R. Dějiny charitativní činnosti, str. 135.

3 Křesťansky motivovaná sociální práce a diakonie v Církvi československé(husitské)

Při zkoumání postavení diakonie v Církvi československé husitské, jsme si nejprve představili důležité momenty spjaté s působením a základní periodizací vývoje této církve. Poté jsme se zabývali důležitými okamžiky v historii křesťansky motivované sociální práce, do níž církevní diakonie patří a nyní se zaměříme na přímé zobrazení diakonické služby v Církvi československé husitské.

Protože spolupracuji jako dobrovolník v diakonickém středisku CČSH, zajímají mne informace, které se týkají právě této oblasti. Nahlédnutí do způsobu práce a poznání úspěchů i problémů, odehrávajících se v uplynulých letech, může být poučením i pro všechny v dnešní době. Díky tomuto nahlédnutí a pochopení bychom mohli snáze najít způsoby a cesty, jakými dnes pokračovat v hodnocení metod, které dnes v sociální práci používáme, abychom tak mohli lépe a kvalitněji pomoci Diakonii a misii Církve československé husitské (DM CČSH) v její práci.

3.1 Počátky křesťansky motivované sociální práce v Církvi československé

V dokumentu CČSH⁶³ se píše: „*Křesťanská církev vítá..., že víra, láska a naděje evangelia mobilizují všechny síly člověka pro službu...*“.⁶⁴

Již v prvních letech existence Církve československé se její představitelé zabývali kromě ostatních velice důležitých existenčních a teologických otázek, také charitativní a sociální prací církve. Církev československá již od počátku usilovala o hodnotovou náplň svého poslání a své činnosti a vyhraňovala tak svá stanoviska k důležitým kulturním a sociálně etickým otázkám soudobé společnosti.

Ve dvacátých a třicátých letech dvacátého století se problémy v hospodářském a sociálním životě velmi lišily od problémů současné doby. Troufám si odhadovat, že byly ještě závažnější a palčivější. Mezi velmi náročná období bychom mohli zařadit například období konce třicátých let, kdy došlo k zabránění pohraničních území naší republiky a k evakuaci značného množství osob. Právě v těchto letech bylo zaktivizováno velké množství příslušníků Církve československé na pomoc těmto lidem, bez ohledu na jejich náboženskou příslušnost.

⁶³ *Základy sociálně etické orientace církve československé husitské*, Praha: Ústřední rada CČSH, 1983.

⁶⁴ Srov. *Tamtéž*, str. 32.

Jak již bylo uvedeno dříve, v prvokřesťanských sborech byla sociální a charitativní činnost samozřejmostí. Majetek byl považován za nezasloužený Boží dar, který měl sloužit. Jeho prostřednictvím tak bylo prokazováno milosrdenství potřebným. Nově vzniklá církev chtěla jít stejnou cestou. Od počátků této církve byl kladen velký důraz na sociální práci a zapojení v různých sociálních aktivitách, založených na dobrovolnosti členů náboženských obcí, ochotných podat svou ruku všude tam, kde bylo potřeba.⁶⁵

Tím, že je Církev československá založena na demokratických základech, mají všichni, duchovní i laici, před Bohem stejnou zodpovědnost za svěřené úkoly. Proto jsou postaveni duchovní i laici na stejnou úroveň i v oblasti sociální a charitativní práce. Sociální práce a pohled na ni je v CČS zaměřen v duchu Kristova evangelia na trpícího člověka. Je zde zdůrazněno poslání křesťanů, pro které platí bezvýhradná oddanost k Ježíšovým příkazům lásky k Bohu i k bližnímu.⁶⁶

„Československá církev se ve své věrouce pokouší, aby překlenula vzdálenost mezi člověkem a Bohem; vychází při tom z přesvědčení, že Bůh si volí lidské duše za příbytek k zjevování své pravdy a k zvěstování své lásky.“; „...k dokonalému naplňování Božího zákona jsou v československé církvi stejně zavázáni všichni údové, bez ohledu na to, jsou-li duchovními nebo laiky.“⁶⁷

Na I. řádném sněmu CČS, konaného ve dnech 29.-30. srpna 1924 v Národním domě na Smíchově, se účastníci sjezdu kromě ostatních bodů zabývali také úkoly sociální a charitativní práce v církvi. Byly zvoleny sněmovní výbory, jejichž součástí byl i výbor sociální.⁶⁸ V závěru zasedání byla přijata a jednomyslně schválena rezoluce, v níž se upozorňuje na důležitost úkolu sociální práce v době mravního úpadku poválečné doby. Účastníci se shodli na nutnosti práce s dětmi a mládeží, na řádné výchově v rodinách a na tom, že je potřeba vyvíjet snahu probouzet v lidech mravní odpovědnost za blaho bližních a posilovat v národě svědomí.⁶⁹

Schválená rezoluce dále rozvádí organizaci a provádění sociální práce do 10 bodů:

- 1. Porozumění a lásku pro úkoly a práci sociální péče, nejen ve svých řadách, ale i mimo Církev československou.*

⁶⁵ Srov. LÍBALOVÁ, O.; ZIMMERMANNNOVÁ, H. Historie sociální práce v CČS(H). In BUTTA, T. a kol. *90 let CČSH*, str. 231.

⁶⁶ Srov. HNÍK, F. M. *Pohnutky dobročinnosti v křesťanství*, str. 321.

⁶⁷ Tamtéž.

⁶⁸ Srov. LÍBALOVÁ, O.; ZIMMERMANNNOVÁ, H. Historie sociální práce v CČS(H). In BUTTA, T. a kol. *90 let CČSH*, str. 231.

⁶⁹ Srov. ČERMÍNOVÁ, A. *Sociální práce CČSH do roku 1950*, Praha: Husův institut teologických studií, 2008. str. 14.

2. *Tato sociální práce nemá rušit ani snahy veřejné ani soukromé sociální práce a má navazovat na státní soustavu této péče.*
3. *V každé náboženské obci musí být odbor sociální péče (odbor charitativní), který má mít styky s ostatními sociálními organizacemi mimo církev.*
4. *Odbor sociální péče musí být i při každé diecézní radě. Ústřední organizační výbor této péče musí být zvolen sněmem Církve československé.*
5. *Nutno věnovat péči matkám v těhotenství a kojencům, útlukům pro děti matek, které pracující mimo domov, dětem osiřelým, nemanželským, zanedbávaným či zmrzačeným, lidem starým, postiženým, chudým a nemocným.*
6. *Účelné umístění dětí v ústavech či v dobrovolnických rodinách je důležité pro záchranu těchto dětí.*
7. *Pomoc opuštěným dospívajícím dívkám při volbě povolání a pomoc při výcviku mládeže pro praktický život.*
8. *Péče o mládež.*
9. *Boj proti alkoholismu, venerickým nemocem, marnotratnosti a ostatním zlům.*
10. *Odstraňovat chudobu a bídu šetrností a prací.⁷⁰*

Na tomto zasedání bylo zřízeno Ústředí sociální práce, které převzalo organizaci a vedení sociální práce. Kromě toho mělo na starost zajišťování výchovy ošetřovatelek, oficiální jednání s úřady a vytvoření pevného finančního plánu a programu sociální péče.

Otázky, jak v oblasti sociální práce dále pokračovat, uvedeny v Hníkových spisech⁷¹: „Církev československá musí podporovat odborné studium současné sociální situace... Za tím účelem se začíná budovat celocírkevní sociální služba, pro niž je střediskem Ústředí sociální práce. Úkolem sociální práce v celé církvi, v diecézích i charitativních odborech náboženských obcí je doplnit soustavu stávající sociální péče veřejné a dobrovolné... Nepůjde jen o almužnictví, o činnost charitativní, ale o celou oblast sociální otázky, čímž má být dokumentována životnost našeho křesťanského náboženství a Církve československé“.⁷²

Jak již bylo popsáno výše, od počátku vzniku Církve československé se kladl značný důraz na oblast sociální práce a na různé aktivity s ní související. Vše se neslo v duchu dobrovolnosti členů náboženských obcí, kteří neváhali podat ochotnou ruku

⁷⁰ ČERMÍNOVÁ, A. *Sociální práce CCŠH do roku 1950*, str. 14-15.

⁷¹ HNÍK, F. M. *Duchovní ideály československé církve*, Praha: b. n. 1934.

⁷² Srov. Tamtéž, str. 233.

tam, kde bylo potřeba. Přestože se v mnohých, nově vzniklých náboženských obcích musely stavět nové sbory, na které se konaly sbírky, lidem nechybělo ohromné nadšení, obětavost a víra v to, že jde o dobrou věc, práci Bohu milou. V jednotlivých náboženských obcích byly organizovány plesy, charitativní sbírky, vánoční nadílka pro děti, divadelní představení, bazary, různé slavnosti a výlety, na které lidé přispívali peněžitými i věcnými dary.⁷³

3.2 Sesterská sdružení

Ve třicátých letech prohlubovala Církev československá aktivity v nejrůznějších oblastech a institucionalizovala je do podoby mnoha sdružení a spolků.

Na 1. valném sjezdu delegátů náboženských obcí CČS v lednu roku 1921 byl ustanoven odbor, který se zabýval sociální prací a charitou. Ten inicioval vznik Ústředí sesterského sdružení žen, které koordinovalo práci charitativních sdružení v jednotlivých náboženských obcích. Pro sociální pomoc potřebným členům církve v prvních letech její existence byla při náboženských obcích CČS zřizována Sesterská sdružení, v nichž pracovaly ženy a dívky, které se věnovaly charitní službě a osvětě. Hlavní náplní jejich činnosti byla zejména péče o chudě, opuštěné a zanedbané děti a osvětové kroužky, v nichž měly šířit vzdělání. Později Diecézní rada v Praze rozhodla, že Ústředí sesterského sdružení i sesterská sdružení v náboženských obcích budou zrušena a jejich funkci převezmou charitativní a sociální odbory, které budou zřízeny při radách starších.⁷⁴

3.3 Sociální odbory náboženských obcí

Na základě výnosu ministerstva vnitra č. 59.060/33-6 ze dne 27. 9. 1933 bylo ustanoveno Ústředí sociální práce CČS jako samostatný a nezávislý spolek, sídlící v Praze. Tím bylo vytvořeno organizační a ideové centrum pro sociální odbory náboženských obcí (SONO). Jednotlivé SONO mohly samostatně disponovat svými prostředky a podléhaly pouze Ústředí sociální práce v Praze. Sociální služba v církvi se tak mohla vyrovnat práci jiných sociálních institucí.

⁷³ Srov. HNÍK, F. M. *Duchovní ideály československé církve*, str. 188.

⁷⁴ Srov. LÍBALOVÁ, O.; ZIMMERMANNOVÁ, H. *Historie sociální práce v CČS(H)*. In BUTTA, T. a kol. *90 let CČSH*, str. 231.

V jednotlivých diecézích byly ustaveny Svazy sociální práce, které měly za úkol vést sociální odbory v obvodech svých diecézí. První předsedkyní se stala manželka tehdejšího patriarchy Aurelie Procházková, která v čele Ústředí stála do roku 1936. Po její smrti dne 31. ledna 1936 ji nahradila dcera sochaře Františka Bílka a dosavadní tajemnice Ústředí Berta Mildová-Bílková, která svou předchůdkyni velice podporovala.

Více než 200 odborů s 34 stanicemi zdravotní a pečovatelské služby se věnovalo drobné každodenní diakonické práci, zaměřené na pomoc chudým, která byla potřebná především v době velké hospodářské krize.

Další rozsáhlou charitativní oblastí náboženských spolků s stala práce s dětmi a mládeží. Pořádaly se letní tábory v Orlických horách, v Hlinsku v Čechách nebo na zámku Kunovice. Tyto tábory bývaly často umístovány ve školách. V roce 1937 zakoupil SONO Praha dům se zahradou v Jílovém u Prahy, kde vybudoval první dětský domov CČS. Dětský domov nesl jméno prvního patriarchy „Karla Farského“.⁷⁵

Mladí členové náboženských obcí byli od roku 1929 sdružováni v Diecézních svazech Jednot mládeže. CČS si byla vědoma důležitosti sociální práce s mládeží. Od roku 1931 začal vycházet časopis „Rozsévač“, který se speciálně zaměřoval na problematiku práce s mládeží.⁷⁶

Značný podíl na zkvalitňování a zvyšování objemu sociální práce v církvi měla předsedkyně Ústředí sociální práce CČS Berta Mildová-Bílková, které se budeme podrobněji věnovat v samostatné kapitole. Kromě své osobní pomoci neustále publikovala v sociální hlídce Českého zápasu. V tomto období byla také vydána její „Malá rukověť sociální práce“⁷⁷, ve které je uveden přehled hlavních sociálních institucí a sociálně zdravotní péče a praktické rady a pokyny pro sociální odbory náboženských obcí.

⁷⁵ Srov. LÍBALOVÁ, O.; ZIMMERMANNOVÁ, H. Historie sociální práce v CČS(H). In BUTTA, T. a kol. *90 let CČSH*, str. 232.

⁷⁶ Srov. KAŇÁK, B. Budování církve (1924-1939). In BUTTA, T. a kol. *90 let CČSH*, str. 53.

⁷⁷ MILDOVÁ - BÍLKOVÁ, B. *Malá rukověť sociální práce*, Praha: Blahoslav. 1937.

3.4 Křesťansky motivovaná sociální práce CČS v období 2. světové války

Tak jak se blížila válka, zaměřila se hlavní pomoc a péče na přistěhovalce ze Sudet. V církvi vznikaly společné vývařovny a v Praze vznikla tkalcovna, ve které našli evakuovaní tkalci práci. Vzhledem k tomu, že zde pracovaly i osoby s tělesným postižením, stala se tkalcovna jakýmsi modelem první chráněné dílny. Do práce se aktivně zapojovaly i členky SONO jako dobrovolné sestry Červeného kříže. Pomáhaly jak při poskytování první pomoci, tak i při přípravě nouzového ubytování, při společném vyvařování a občerstvování přistěhovalců. Přistěhovalci byli ubytováni buď přímo v rodinách příslušníků církve nebo ve stanech. Při poskytování pomoci nikdo nehleděl na náboženskou příslušnost.

Upravené původní prostory dětského domova Karla Farského v Jílovém u Prahy umožňovaly ubytování pro značný počet vystěhovaných dětí.

V roce 1939 se členové CČS účastnili práce v Úřadu pro přistěhovalce, který spravovalo Ministerstvo sociální a zdravotní správy. V průběhu války došlo mezi obyvateli k omezení jakýchkoliv aktivit, ale členové SONO se navzdory těžké době snažili i nadále pracovat a pomáhat při zmírňování utrpení bližních.⁷⁸

Předsedkyně Ústředí sociální práce Církve československé Berta Mildová-Bílková řekla: „*Naše ženy pochopily, jak promítnout bolest Boží na bolest lidskou*“ a „*Dnes již nelze pochybovat, že jsme rostoucí ratolesti ze zdravého kořene a směřující ke slunci*“.⁷⁹

V prosinci 1940 začala pracovat první stanice Ošetrovatelské zdravotní služby v rodinách. Tato služba měla v tomto státě primát, neboť doposud se zde nic podobného neprovádělo a byla to práce jistě velice záslužná. Její rozvoj přímo závisel na dostatku vzdělaných ošetrovatelek, proto byly v roce 1941 pro ošetřující personál zřízeny rovněž kurzy vzdělávání. Byla zorganizována vánoční nadílka pro děti v Dětském domově v Jílovém, což jistě v době potravinových lístků nebylo jednoduché.

Na konci téhož roku zřídilo Ústředí sociální práce Církve československé vlastní, nevýdělečný pohřební ústav, zajišťující bezplatné pohřby nemajetných členů církve. Tento ústav se stal až do svého zrušení v roce 1949 jedním ze zdrojů příjmů pro sociální práci v církvi.⁸⁰ Nebylo náhodou, že slavnostní závěs na katafalk vyšívaný na černém

⁷⁸ Srov. LÍBALOVÁ, O.; ZIMMERMANNOVÁ, H. Historie sociální práce v CČS(H). In BUTTA, T. a kol. *90 let CČSH*, str. 233.

⁷⁹ Srov. ČERMÍNOVÁ, A. *Sociální práce CČSH do roku 1950*, str. 24.

⁸⁰ Srov. LÍBALOVÁ, O.; ZIMMERMANNOVÁ, H. Historie sociální práce v CČS(H). In BUTTA, T. a kol. *90 let CČSH*, str. 233.

sametu pro ústav vytvořil František Bílek (otec Berty Mildové-Bílkové), který zároveň do ústavní budovy věnoval sochu Jeremiáše trhajícího roucho na znamení smutku.⁸¹

V rámci dalšího vzdělávání se v roce 1943 konaly přípravy pro otevření dvouleté ošetrovatelské školy a v letech 1944 a 1945 byly organizovány ošetrovatelské kurzy v Pardubicích. Probíhala také výstavba sociálních domů v Náchodě a v Praze a výstavba penzionu pro srdečně choré v Poděbradech. Pro poskytování terénní sociální práce byla v Uhlířských Janovicích otevřena ošetrovna pro chudé z venkovských obcí.

Roku 1945 v Praze pečují příslušníci církve, především ženy, o zraněné na barikádách, mnohdy přímo mezi barikádami. Po celé republice jsou organizovány vyvažovny pro repatrianty (osoby, které se po dlouhé době vrátily zpět do své rodné vlasti), zdravotní doprovody transportů repatriantů, provádí se sbírky šatstva, potravin, zdravotnického materiálu, akce pro letecky postižené, vracející se vězně, pro lidi poškozené válkou i pro reemigranty. Členové ČČS se podílí na pomoci Slezsku, na záchranných pracích pro podživené lidi i pro zpusťosené kraje, na boji proti tuberkulose a dětské úmrtnosti.⁸²

Tentýž rok byla otevřena první dětská ozdravovna v České Jívové u Olomouce. Jednalo se o první dětskou ozdravovnu pro letní pobyty dětí na Moravě.⁸³

V posledních válečných dnech provedlo Ústředí sociální práce nábor ošetrovatelek pro pomoc v Terezínské infekční nemocnici, kde probíhala epidemie skvrnitého typu. Ženy tuto prosbu považovaly za svou povinnost a přihlašovaly se zcela spontánně. Některé ženy pomáhaly s prací na ošetrovnách u karanténních stanic pro repatrianty a jiné se zase staraly o transporty vězňů, vracejících se z koncentračních táborů. I přesto, že služba byla náročná a často trvala i šestnáct hodin denně, dostalo se všem potřebným náležitě péče a pomoci, občerstvení, slov útěchy, nejnutfnějšího oblečení. To vše bez ohledu na náboženské vyznání.⁸⁴

Ústředí sociální práce rozvinulo spolupráci s magistrátními ohnisky nádražní služby, Katolickou charitou, Českým srdcem, Červeným křížem a s několika dalšími zdravotními a sociálními organizacemi a spolu s nimi poskytovalo pomoc potřebným.

⁸¹ Srov. JINDRA, M. Berta Mildová-Bílková. *Český zápas*, str. 3.

⁸² Srov. LÍBALOVÁ, O.; ZIMMERMANNNOVÁ, H. Historie sociální práce v ČČS(H). In BUTTA, T. a kol. *90 let ČČSH*, str. 233.

⁸³ Srov. *Český zápas*, roč. 25, číslo 15, 1945.

⁸⁴ Srov. Tamtéž.

3.5 Křesťansky motivovaná sociální práce CČS po 2. světové válce

I přesto, že sociální služba v církvi trpěla po skončení války nedostatkem dobrovolníků, dokázalo její vedení, rozvinout okruh své činnosti. Pomoc spočívala v práci s mládeží, v péči o postižené občany, zavedena byla zvláštní péče o osamělé nemocné matky a děti s rozvrácených rodin nebo o děti osiřelé. Byly budovány sociální ústavy. Ústředí i nižší složky sociální práce se podílely na přerozdělování darů od zahraničních reformovaných církví.⁸⁵

Potřebná dávka pomoci směřovala i ke všem, které postihla živelná pohroma. Plánovala se také výstavba ozdravoven a náboženská obec v Klatovech zřídila v jednom domě v Železné Rudě „Domov“, který sloužil jako penzion pro návštěvníky hor.

S nástupem komunistické totality v roce 1948 docházelo k postupnému potlačování odborové sociální práce církve. Byl vytvořen sedmičlenný Akční výbor Ústředí sociální práce, ve kterém již nebylo uvedeno jméno dosavadní předsedkyně Ústředí sociální práce Bertě Mildové-Bílkové.⁸⁶

V roce 1949 byla činnost složek sociální práce církve československé vedena dvojím směrem - jako doplňková péče při veřejné péči státních úřadů, a jako ústavní péče, jež měla na starosti budování zotavoven a přípravu domovů pro starší a osamělé příslušníky církve.⁸⁷ Tentýž rok byl také rokem zvýšeného úsilí církve o získání vhodného objektu pro zřízení zotavovny a sociálního ústavu. Po prohlédnutí řady různých budov, z nichž většinu tvořily zámky a po zvážení všech předem stanovených kritérií, nutných ke splnění daného účelu, byl vybrán objekt zámku v Jablonné nad Vltavou.⁸⁸ Ve stejném roce byl zřízen Státní úřad pro věci církevní, jehož úkolem byla kontrola

a likvidace církevních činností. Došlo i k likvidaci Pohřebního ústavu církve a byly konány přípravy ke zřízení oblastních jídelen pro staré a osamělé občany.

V roce 1950 byla i nadále plánována pečovatelská služba v rodinách. V tomto roce bylo v církvi celkem 175 odborů, 4 sociální ústavy: 1 dětský domov a 3 domovy odpočinku pro osamělé staré příslušníky církve. Rozhodnutím III. církevního sněmu byla sociální práce na spolkovém základě převedena pod Ústřední radu církve, která

⁸⁵ Srov. JINDRA, M. Berta Mildová-Bílková. *Český zápas*, roč. 90, č. 39, 2010, str. 3.

⁸⁶ Srov. JINDRA, M. Berta Mildová-Bílková. *Český zápas*, č. 39, 2010, str. 3.

⁸⁷ Srov. *Výroční zpráva Ústředí sociální práce Církve československé*, Praha: Blahoslav, 1950, str. 9.

⁸⁸ Srov. *Tamtéž*, str. 17.

převzala i veškeré řízení sociální práce. Sociální odbory vykonávající činnost v náboženských obcích byly změněny na sociální odbory rad starších. Tím bylo zrušeno Ústředí sociální práce CČS. Jeho činnost skončila k 30. červnu 1951 a veškerý majetek společně se všemi spisy byl předán Ústřední radě církve na dobročinné účely CČS.⁸⁹ Socialistický stát chtěl o občana pečovat bez církevní pomoci.⁹⁰

I přes tyto změny však sociální a diakonická práce v církvi neustala. Od roku 1985 se v jednotlivých obcích začala podílet na projektu „Brýle pro Afriku“. Z iniciativy Ing. Ondřeje Šika, faráře z Úpice, se začaly sbírat, třídit a skladovat věci, které později pomohly potřebným u nás doma (např. po záplavách), ale i v zahraničí (oblasti bývalé Jugoslávie, Ruska). Dodnes je mnoha organizacemi využívána síť sběrných center vzniklá za spoluúčasti Církve československé husitské. Postupem času byla tato diakonická činnost zaštiťována nadací, občanským sdružením i diakonií církve.⁹¹

3.6 Současná diakonická činnost a vznik Diakonie a misie CČSH

Příčinou vzniku Diakonie a misie v CČSH bylo vědomí spoluodpovědnosti za život a situaci těch, kteří oslabeni věkem, nemocí, handicapem či neštěstím potřebují lidskou solidaritu a účinnou pomoc. Jedná se o dobrovolnou neziskovou organizaci sdružující fyzické a právnické osoby, zajišťující charitativní a misijní iniciativy. Schválením jejího vzniku Ústřední radou CČSH dne 4. 4. 1992 se Církev československá husitská zařadila mezi další církve, které pro vykonávání své sociální činnosti zřídily diakonii nebo charitu.

Dne 1. 1. 1994 byla Diakonie a misie Církve československé husitské (DM CČSH) registrována u Ministerstva kultury jako samostatná právnická osoba. V jejím čele je správní rada a nejvyšším výkonným orgánem je Ústředí Diakonie a misie CČSH vedené ředitelem. Od té doby vznikala diakonická střediska se svou specifickou náplní činnosti. Zřizovatelem DM CČSH a jednotlivých středisek je Církev československá husitská. Činnost diakonie je řízená Správní radou Diakonie a misie CČSH, kterou tvoří zástupci jednotlivých diecézí církve a diakonických středisek.⁹²

⁸⁹ Srov. ČERMÍNOVÁ, A. *Sociální práce CČSH do roku 1950*, str. 30.

⁹⁰ Srov. LÍBALOVÁ, O.; ZIMMERMANNNOVÁ, H. *Historie sociální práce v CČS(H)*. In BUTTA, T. a kol. *90 let Církve československé husitské*, str. 233.

⁹¹ Srov. LÍBALOVÁ, O.; ZIMMERMANNNOVÁ, H. *Historie sociální práce v CČS(H)*. In BUTTA, T. a kol. *90 let Církve československé husitské*, str. 234.

⁹² Srov. LÍBALOVÁ, O.; ZIMMERMANNNOVÁ, H. *Diakonie a sociální činnost CČSH*. In BUTTA, T. a kol. *90 let Církve československé husitské*, str. 231.

3.7 Diakonická zařízení CČSH v ČR

V současné době spadá pod Diakonii a misii Církve československé husitské osm středisek. Diakonie a misie také úzce spolupracuje s dalšími organizacemi, zabývajícími se diakonickou, sociální a pastorační činností. Diakonická činnost je závislá na přerozdělování finančních prostředků.

Jednotlivé organizace mohou získávat finanční prostředky např. ze státních zdrojů (Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR, Ministerstvo školství mládeže a tělovýchovy ČR), z veřejných zdrojů (městské a obecní úřady), z církevních zdrojů (Ústřední rada CČSH v Praze, jednotlivé náboženské obce), z grantů tuzemských nadací, z plateb uživatelů některých nabízených služeb, z tržeb za prodané výrobky nebo z prostředků od firemních i individuálních dárců.⁹³

Nesmírně důležité je pro diakonii také nadšení a obětavost spolupracujících dobrovolníků a podpora jednotlivých náboženských obcí i celé církve. Díky těmto činitelům je schopna plnit svou diakonickou a sociální funkci v mnoha činnostech.⁹⁴

Příklady výše popsané ideové a dějinné činnosti:

- **Domeček, středisko pro volný čas a integraci diakonie a misie CČSH**

Branka 588, 374 01 Trhové Sviny, tel. 386 322 545, <http://www.domecek.org>
Posláním a cílem střediska je napomáhat ke zdravému fyzickému, psychickému a duchovnímu vývoji dětí a mládeže ve věku od 6 do 26 let, jejímu začlenění do společnosti a integrace osob s handicapem.

Nabídnout a umožnit všem příchozím smysluplné využití volného času, a tak předcházet negativním jevům, jako je dětská kriminalita, drogová závislost, neúcta člověka k člověku a k přírodě. Těm, kteří mají nějaký handicap, ať už zdravotní či sociální, je pomáháno integrovat se do společnosti a handicap překonat.

Nabízené činnosti Domečku jsou různorodé. Volnočasové aktivity se dělí na prázdninové tábory pro děti a mládež, zájmové aktivity, kurzy, víkendové akce, celoroční kroužky, Klub řemeslných dovedností a jednorázové akce.

Nejnovějším počinem Domečku je Nízkoprahové zařízení pro děti a mládež. Jedná se o dva kluby: „Klub Domeček“, který poskytuje sociální služby dětem a mládeži ve věku 6 - 26 let a „Klub Archa“, kde svůj volný čas tráví teenageři od 12 do 26 let.

⁹³ Financování střediska Domeček v Trhových Svinech.

Dostupné na WWW: <<http://www.domecek.org/file.php?nid=1659&oid=1934287>>.

⁹⁴ Srov. LÍBALOVÁ, O.; ZIMMERMANNOVÁ, H. Diakonická činnost a zařízení v současnosti. In BUTTA, T. a kol. *90 let Církve československé husitské*, str. 234.

Kromě volnočasových aktivit funguje na Domečku také Ergoterapeutická dílna, sloužící jako dopolední, integrační a řemeslná dílna pro klienty s těžkým zdravotním postižením. Součástí střediska je dobrovolnická činnost.

Celoročně zde probíhá také sbírka šatstva pro potřebné. Získané ošacení odsud putuje do centrálního skladu v Broumově, kde je šatstvo tříděno a dále nabízeno lidem v nouzi.⁹⁵

- **Nazaret, středisko diakonie a misie CČSH**
- **Dílna Podzámčí**

Žižkovo nám. 1, 373 12 Borovany, tel. 603 175 004, <http://www.nazaret.cz>

Posláním střediska je prostřednictvím poskytovaných sociálních služeb zabránit sociálnímu vyloučení handicapovaných osob a umožnit jejich integraci (začlenění) do společnosti. Prostřednictvím nabytých dovedností a dílenské činnosti získávají klienti pocit užitečnosti a plnohodnotného života. Účast na programu je příležitostí k setkávání a vytváření společenství.

Středisko tvoří Sociálně terapeutická dílna, Chráněná keramická a tkalcovská dílna, kde jsou zaměstnáváni pracovníci s různými druhy postižení. V Denním centru se dbá na individuální přístup ke každému klientovi, aby si sám mohl vybrat, která z činností je pro něj nejvhodnější a ve které se chce zdokonalovat.

Volnočasové aktivity (kroužky, řemeslné kurzy, poslechové večery).⁹⁶

- **Domov Diakonie a misie CČSH „U Spasitele“**

Máchova 650, 464 01 Frýdlant v Čechách, <http://www.spasitel.ccshhk.cz>

Zařízení poskytuje služby osobám, které mají sníženou soběstačnost zejména z důvodu věku a jejichž situace vyžaduje pravidelnou pomoc jiné fyzické osoby. Nejčastěji je služba určena seniorům starším 65 let, kteří nemohou vzhledem ke snížení soběstačnosti a zdravotnímu stavu zůstat v domácím prostředí, nebo jejichž rodina či terénní služby nemohou zajistit potřebnou péči. Kapacita Domova je 45 lůžek.⁹⁷

Klientům jsou zajišťovány celoroční nepřetržité služby (ubytování, praní prádla, stravování, zdravotní péče, volnočasové aktivity)

⁹⁵ *Výroční zpráva, Domeček, 2009.*

Dostupné na WWW: <<http://www.domecek.org/file.php?nid=1659&oid=1934287>>.

⁹⁶ *Výroční zpráva, Nazaret, 2009.* Dostupné na WWW: <<http://www.nazaret.cz>>.

⁹⁷ *Domov „U Spasitele“, středisko DM CČSH.*

Dostupné na WWW: <<http://www.spasitel.ccshhk.cz/view.php?ID=3>>.

- **Trango - dům na půli cesty**

středisko DM CČSH, ul. 28. října 20, 789 01 Zábřeh na Moravě

Středisko je ve stádiu hledání nové náplně. Poskytovalo služby pobytového zařízení pro mládež ve věku 18-26 let, pomáhalo klientům nacházejícím se v nepříznivé sociální situaci. S účinností nového zákona o sociálních službách muselo tuto službu ukončit.⁹⁸

- **Strom naděje - středisko diakonie a misie CČSH**

Úpická 146, 541 01 Trutnov, tel. 499 815 651, <http://www.ubuku.cz>

Činnost střediska je zaměřena především na práci s osobami s handicapem. Značná část aktivit je provozována formou tzv. „Klubu vozíčkářů“.

- **Centrum volného času Hláska - středisko diakonie a misie CČSH**

Husovo náměstí 60, 413 01 Roudnice nad Labem, <http://www.centrum-hlaska.cz>

Středisko, jehož činnost je zaměřena především na práci s dětmi a mládeží. Jsou zde nabízeny volnočasové aktivity formou klubu i jednorázových akcí.

- **Horizont - penzion pro ubytování seniorů**

středisko DM CČSH, Na Vrchmezi 8/231, 160 00 Praha, tel. 233 101 421

Posláním penzionu Horizont je poskytování sociální péče, služeb a pomoci především seniorům a dospělým občanům s mentálním i fyzickým postižením, kteří nepotřebují nepřetržitou zdravotnickou pomoc a péči. Snahou střediska je zaangažování mladé generace. V penzionu jsou tři ubytovací jednotky pro 4 dobrovolníky, kteří zde vykonávají pohotovostní službu. Stacionář střediska funguje v pracovních dnech. Ve středisku je také poskytována terénní pečovatelská služba.

- **Psyché**

Psychologicko-pedagogická poradna, Komunardů 10, 170 00 Praha 7

Poradna pracuje pod pražskou diecézí CČSH a Diakonií a misií CČSH. Své služby poskytuje klientům z celé republiky prostřednictvím osobních rozhovorů nebo přes internet. Mimo poradenství provádí publikační činnost k aktuálním sociálním tématům.

- **Náboženské obce Církve československé husitské**

V mnoha náboženských obcích probíhají diakonické aktivity, které však nejsou samostatně registrovány pod Diakonií a misií CČSH. Kontakt a poradenství probíhá prostřednictvím duchovních, biskupů nebo aktivních členů náboženských obcí.

⁹⁸ CHYTILOVÁ, R. *Zpráva o činnosti Diakonie a misie CČSH v r. 2004*.
Dostupné na WWW: <<http://www.ccsch.cz/stare/article61d4.html?ID=483>>.

- **Betanie - středisko křesťanské pomoci**

Joštova 7, 602 00 Brno, tel: 532 162 300, <http://www.muibox.cz/betanie/>

Samostatná organizace - občanské sdružení, které úzce spolupracuje s CČSH a Diakonií a misíí CČSH. Sbor Betanie vidí svůj úkol v tom, aby jeho členové svým životem oslavovali Boha. Znamená to zejména, aby jejich jednání odpovídalo biblickým zásadám, aby vyznávali svou křesťanskou víru, šířili dobrou zprávu o záchraně v Ježíši Kristu, vytvářeli vstřícné společenství a prakticky pomáhali potřebným lidem. Činnost je zaměřena na stacionární péči o seniory i terénní pečovatelskou službu.

3.8 Cíl diakonické práce Církve československé husitské

V souvislosti s cílem křesťanské sociální práce Z. Sázava uvádí: „Člověk není na zemi proto, aby se stal velkým pánem nebo aby udělal kariéru. Jeho poslání tkví v tom, aby bez ohledu na to, jaké má povolání, nezištně sloužil“.

„Ježíš léčil právě ty nemoci, které vyrostly z vnitřního zmatku a chaosu. Proto léčil slovem, jenž přímo zasahuje oblast, z níž nemoc vzešla. Není-li nám dáno, abychom ho napodobovali po této stránce, pak se musíme snažit o šíření aspoň toho, co je pro nás dosažitelné: láska, dobro a mír.“⁹⁹

Posláním a cílem diakonické práce je zejména zajišťovat, organizovat a provádět sociální, zdravotní a pastorační péči a službu starým, osamělým, ohroženým, nemocným, zdravotně postiženým a jinak potřebným lidem, kteří se dostali do obtížné životní situace. Tato služba vychází z křesťanských hodnot a je praktickým vyjádřením víry, naděje a lásky. Poskytuje a zajišťuje sociální, zdravotní a pastorační pomoc či péči lidem.¹⁰⁰

⁹⁹ Srov. SÁZAVA, Z. *Slova a činy*, str. 103.

¹⁰⁰ Srov. *Řád diakonické práce Českobratrské církve evangelické*.
Dostupné na WWW: <<http://www.evangelnet.cz/cce/czr/rdp.htm>>.

4 Berta Mildová-Bílková

ředitelka Ústředí sociální práce Církve československé

Cílem mé práce je zjistit postavení diakonické práce v Církvi československé husitské. My si toto postavení ukážeme i na význačné osobě, pro kterou se sociální práce stala celoživotní náplní.

Berta Mildová, rozená Bílková se narodila 6. května 1905 v rodině sochaře Františka Bílka a jeho manželky Berty. Po dokončení dívčí školy úspěšně vystudovala školu sociální (studia absolvovala také v Anglii) a naplno se začala věnovat sociální práci.

V roce 1929 se provdala za Ing. dr. Bohuslava Milda. Bertino manželství však nebylo příliš šťastné, protože její manžel neměl pochopení pro sociální cítění své ženy, která stále více toužila po životě s Bohem naplněném láskou a službou pro druhé.

„Berlička“, jak ji někdy nazývali lidé z blízkého rodinného kruhu, měla velikou zásluhu na rozvoji sociální práce CČS(H). Odhodlaně se věnovala jak organizaci této práce, tak i zdravotní a sociální osvětě. Velmi často publikovala a přednášela v mládežnických kurzech. Její poučné články se objevovaly v sociální rubrice týdeníku Český zápas a napsala také několik samostatných publikací.

Již od počátku Ústředí sociální práce CČS v něm pracovala jako tajemnice. Po smrti dosavadní předsedkyně Aurelie Procházkové v roce 1936 nastoupila na její místo a ve vedení organizace stála až do doby ukončení činnosti v roce 1951.

Mnohaleté úsilí Berty Mildové-Bílkové na poli sociální služby církve nebylo však její jedinou životní náplní. Se stejným nadšením se zapojila i do dění ve své domovské malostransko-hradčanské náboženské obci, kde byla zvolena místopředsedkyní rady starších a v neposlední řadě se rovněž stala ochránkyní a neúnavnou propagátorkou otcova dědictví.

O jejím požehnaném životě nejlépe vypovídaly zástupy lidí, které se s ní po její smrti 4. února 1971 přišly rozloučit do Strašnického krematoria v Praze a později i na hřbitov v Chýnově. Bertu Mildovou-Bílkovou znala velká část CČS(H). S jejím jménem je spojena jedna z nejhlubších cest církve.¹⁰¹

¹⁰¹ Srov. JINDRA, M. Berta Mildová-Bílková. *Český zápas*, str. 3

4.1 Publikační činnost

Berta Mildová - Bílková kromě psaní článků do rubriky Sociální hlídka v Českém zápasu napsala také několik publikací:

- **Slovo sociální pracovnice k dospívající mládeži**¹⁰²

Na stránkách útlé brožury seznamuje autorka dívky a chlapce s radostmi a starostmi spojenými s dospíváním, vzájemným sblíčováním až k pohlavnímu styku a přípravou na samostatný rodinný život.

- **Malá rukověť sociální práce**¹⁰³

V první části této publikace autorka uvádí přehled hlavních sociálních institucí a sociálně zdravotní péče. Ve druhé části dává praktické rady a pokyny pro Sociální odbory náboženských obcí - s kým spolupracují, způsob vedení evidence a způsob péče o potřebné občany. U dětí má být věnována zvláštní péče především tělesně a mentálně postiženým. Pořádáním přednášek autorka působí také v prevenci pohlavních chorob a alkoholismu.

- **Jdi i Ty a čiň stejně**¹⁰⁴

Tato publikace je napsána dohromady s V. Lencem. Kniha je určitým vodítkem pro poválečnou práci SONO. Je zde popisována jak sociální práce, tak i motivace k ní stanovisko Církve československé k této otázce. Sociální činnosti jsou rozděleny do tří oblastí: 1) sociální zákonodárství; 2) sociální práce obecná, ve které jde o výchovu sociálního citu; 3) praktický ráz sociální činnosti.

¹⁰² MILDOVÁ - BÍLKOVÁ, B. *Slovo sociální pracovnice k dospívající mládeži*, Praha: Ústředí sociální práce ČČS, 1947.

¹⁰³ MILDOVÁ - BÍLKOVÁ, B. *Malá rukověť sociální práce*, Praha: Blahoslav, 1937.

¹⁰⁴ LENC, V. *Jdi i Ty a čiň stejně*, Praha: Blahoslav, 1947. 78 s.

5 Nazaret, středisko diakonie a misie CČSH

Poté, co jsme se při zkoumání diakonie v Církvi československé husitské seznámili s jejími teoretickými základy a historií, uvedeme si nyní důkladněji jeden příklad, abychom snáze poznali současnou diakonickou činnost v praxi. Jedním z poskytovatelů této činnosti v CČSH je zařízení Nazaret, které své služby nabízí od 1. 1. 2005. Převážná část materiálu v této kapitole pochází z rozhovoru s ředitelem střediska Nazaret, panem Karlem Filipem.

Nazaret je malé diakonické zařízení Církve československé husitské, v jehož vizitce je psáno: „*Chceme být „dílnou života“. Místem, kde se umenšují lidské handicap a naopak rozvíjejí talenty. Upřednostňujeme týmovou práci, přičemž členy širšího týmu jsou nejen zaměstnanci, ale i uživatelé služeb střediska. Věříme, že každá smysluplná práce je také výbornou terapií*“.¹⁰⁵

5.1 Nazaret a diakonie

Nazaret je diakonickým zařízením již od počátku své existence, kdy se oddělil od střediska Domeček, jehož prostory zpočátku částečně využíval. Byla to právě Církev Československá husitská, která bezplatně poskytla objekt bývalé a nevyužívané fary pro sociální účely, a tím částečně pomohla vyřešit finanční problém každé nově založené neziskové organizace. Kromě zmíněné budovy fary lze využívat i prostory místního kostela a přilehlé zahrady. Další velikou pomocí od CČSH jsou každoročně pořádané celocírkevní sbírky, jejichž výtěžky jsou věnovány ve prospěch diakonické práce různého druhu. Dá se říci, že to byl jeden z hlavních důvodů spolupráce obou středisek s Diakonií a misí CČSH.

Služby střediska Nazaret jsou určeny pro všechny. Zde se nehledí na to, zda se jedná o člověka věřícího či bez vyznání. Důležité je to, že uvnitř panuje přátelská atmosféra provázená motlitbami věřících, společnými posezeními a radostí z toho, že nabízené aktivity přinášejí radost a potěšení jak samotným tvůrcům, tak široké veřejnosti.

¹⁰⁵ Nazaret. Dostupné na WWW: <http://www.nazaret.cz/uvod.php?stranka=o_nas>.

5.2 Historie střediska Nazaret

Abychom se mohli seznámit s historií vzniku střediska Nazaret, musíme se vrátit až na samý počátek, a tím je středisko Domeček¹⁰⁶ v Trhových Svinech.

5.2.1 Na počátku byl Domeček

V roce 1991 hledalo Sdružení rodičů postižených dětí Arpida Trhové Sviny potřebné formy činnosti, kontakty a zázemí. Začala spolupráce s CČSH, která měla v Trhových Svinech nevyužívanou budovu bývalé fary. Po provedení rekonstrukce zchátralé budovy byl v dubnu 1992 na Domečku zahájen pravidelný provoz. Metodiku práce s dětmi zaopatřovala českobudějovická Arpida a o provoz objektu se starala Diakonie a misie CČSH. 1. září 1993 bylo středisko Domeček v Trhových Svinech zřízeno pod Diakonií a misí CČSH.

5.2.2 Odloučení

Aby Domečkem poskytované činnosti pro děti a mládež¹⁰⁷ nebránily širšímu rozvoji činností pro dospělé, bylo nutné oddělit a osamostatnit část aktivit určenou právě handicapovaným dospělým. Oddělena byla chráněná dílna, ve které se vyráběla keramika a dále pak chráněné pracoviště, kde se nacházela tkalcovská dílna spolu s obchodem pro prodej vyrobeného zboží. Chráněná dílna se dále rozšířila a bylo při ní zřízeno Denní centrum pro těžce handicapované spoluobčany.

Vznik nového střediska spolu s jeho podobou byl připravován již na sklonku roku 2004. V listopadu téhož roku byla zaregistrována nová organizace s názvem Nazaret. Dne 1. ledna 2005 zahájilo středisko Nazaret samostatnou činnost v původních prostorách v Trhových Svinech.

¹⁰⁶ Domeček, středisko pro volný čas a integraci DM CČSH, Trhové Sviny.
Dostupné na WWW: <<http://www.domecek.org>>.

¹⁰⁷ Kapacita a možnosti Domečku jsou omezené a jeho hlavním cílem je oslovit a motivovat děti a mládež ve věku od 6 do 26 let. Formou volnočasových aktivit napomáhá k fyzickému a duševnímu vývoji, začlenění do společnosti a integraci handicapovaných mezi zdravou populaci.

5.2.3 Nazaret v Podzámčí

Počátkem roku byly Městským úřadem v Borovanech Nazaretu nabídnuty a levně pronajaty nevyužité prostory borovanského zámku. Pro jeho přiléhavost k zámecké budově se ujal název „Podzámčí“ a od 1. května 2005 začalo středisko Nazaret fungovat v nových prostorách. Prozatím zde probíhal zkušební provoz, ale o měsíc později se provoz střediska rozjel naplno. Kromě nově vzniklé keramické dílny se do nového objektu přestěhovalo i Denní centrum pro těžce handicapované spoluobčany.

Přibližně do poloviny roku 1997 se provoz plně bezbariérového střediska Nazaret v Podzámčí neustále rozvíjel, ale souběžně s tím stále fungovaly i dvě dílny v Trhových Svinech. V prostorách Domečku měl Nazaret jednu místnost pro chráněnou keramickou dílnu. Druhou dílnou byla chráněná dílna, ve které se prováděla tkalcovská činnost. Od září roku 2009 probíhá veškerý provoz střediska Nazaret v borovanském „Podzámčí“.

5.3 Cíl a poslání střediska

Nazaret je otevřen především pro klienty z mikroregionu Sdružení Růže¹⁰⁸. Při volné kapacitě je však otevřen i veřejnosti ze vzdálenějších obcí. Cílem střediska je nabídnout osobám s handicapem plnější a bohatší život, odlehčit jejich rodinám a v neposlední řadě obohatit společnost. Hlavním posláním střediska je prostřednictvím sociálních služeb zabránit sociálnímu vyloučení handicapovaných osob a umožnit jejich integraci do společnosti. Prostřednictvím nabytých dovedností a dílenské činnosti získávají klienti pocit užitečnosti a plnohodnotného života. Účast na programu je příležitostí k setkávání a vytváření společenství.

5.4 Poskytované činnosti - dílenská činnost

Program sociálních služeb diakonického střediska Nazaret je založen na dílenské činnosti a je doplňován o přidružené aktivity. Pro zájem veřejnosti se od září roku 2005 v Nazaretu uskutečňuje program „Dílny v Podzámčí“. Náplní programu jsou nejrůznější volnočasové aktivity určené všem generacím, např. různě zaměřené kroužky a kurzy. Program je plně integrovaný, takže samozřejmostí je i možná účast osob s handicapem.

¹⁰⁸ Mikroregion Sdružení Růže je zájmové sdružení obcí a právnických osob,. Je tvořen obcemi v okolí Trhových Svinů, Borovan, Nových Hradů.

Jednotlivé dílny střediska tvoří trojstupňový celek, přičemž jsou všichni jejich návštěvníci bráni jako rovnocenní. To znamená, že Sociálně terapeutická dílna může navázat na činnost Denního centra a zároveň může být také jakýmsi vchodem do některé z chráněných dílen střediska Nazaret, ve které se z klienta stane zaměstnanec.

5.4.1 Denní centrum

Denní centrum pro těžce handicapované dospělé spoluobčany uskutečňuje hlavní činnost Nazaretu. Je zaměřeno na drobné řemeslné práce. Celý projekt vyšel z toho, co již bylo ověřeno v praxi. Z lékařského hlediska mají být těžce handicapovaní lidé, jejichž stav je stabilizovaný, integrováni do společnosti a schopni žít pokud možno plnohodnotný život. Pracovní terapie se v Nazaretu jeví jako velmi úspěšný způsob této integrace. Ne však tím, že se vytvoří jakési oddělené pracoviště pro těžce handicapované, nýbrž tak, že se toto pracoviště prolíná s chráněnou dílnou, kde se pracuje tzv. naplno. Klienti Denního centra potřebují mít pocit, že „chodí do práce“. Spolu žijí uprostřed řemeslné výroby, společně tráví přestávky na jídlo, jsou účastní expedice hotových výrobků a někdy pomáhají i při jejich prodeji na trzích.

Zde se dbá na individuální přístup ke každému klientovi a pro každého je vytvořen tzv. „Plán osobního rozvoje“. Pod odborným dohledem lektorky si může každý klient zvolit, která z činností je pro něho nejvhodnější a ve které se chce ještě více zdokonalovat. Převážně se zde vyrábí keramické či textilní výrobky. Kromě dílenské činnosti jsou zde uskutečňovány také další možné způsoby integrace (arteterapie, muzikoterapie, logopedie). Kapacita Denního centra je 8 osob s těžším handicapem (vozičkáři, nevidomí, epileptici, osoby po úrazu či těžké nemoci).

Přestože Denní centrum navštěvují těžce handicapovaní uživatelé, je na jejich výrobcích patrné, že jim práce přináší radost a právem i pocit potřeby, protože je o jejich originální výtvořích zájem. S jistou nadsázkou lze říci, že se nazaretské Denní centrum stává jakýmsi vývojovým pracovištěm pro chráněnou dílnu.

Náplň činností poskytovaných Denním centrem je kompletní sociální služba, za kterou klienti platí.

5.4.2 Sociálně terapeutická dílna

Pakliže chtějí klienti uplatnit osvojené řemeslné dovednosti při výrobě zboží, mohou z Denního centra přecházet do Sociálně terapeutické dílny, kde je jim poskytnuta podpora pro další rozvoj v oblasti pracovních, motorických a sociálních schopností a dovedností, vedoucích ke zvýšení jeho šance při hledání nového zaměstnání, ale i v osamostatnění se v běžném životě. Plán osobního rozvoje mívá u těchto klientů již konkrétnější charakter. Středisko Nazaret dbá na to, aby žádný z klientů nebyl nadměrně zatěžován. Klienti zde stále pracují pod odborným dohledem pracovníka v sociálních službách. Za svou činnost v dílně nezískávají plat, ale za výrobky, které jsou samozřejmě prodejné, jsou honorováni menší motivační odměnou.

Sociálně terapeutická dílna pojme 5 osob s těžším handicapem.

5.4.3 Chráněná dílna

Jedná se o podporované zaměstnávání osob, jejichž výrobky nacházejí uplatnění na běžném trhu. Jsou zde zaměstnány osoby s různými druhy a stupni handicapu.

V chráněné keramické dílně, jejíž součástí je i výtvarný ateliér, který v Nazaretu vznikl v roce 2009, se vyrábí jak užitková keramika (květináče, truhlíky, mísy), keramika pro církevní účely (kalichy, svícny, plastiky), tak i originální upomínkové a dárkové předměty na zakázku (malovaná keramika, keramické obrázky, jmenovky, hodiny, zvonky, hrnky). Jednotlivé výrobky vznikají přímo na hrnčírském kruhu nebo v sádrových formách.

V textilní chráněné dílně vznikají převážně tkané koberce a tašky. Velmi oblíbená jsou také malovaná a batikovaná trička nebo dekorační vytkávané obrazce pro církevní účely.

Klienti v chráněné dílně např. nevidomí potřebují tzv. výpomoc, nebo se chtějí účastnit i jiných programů, tak jsou zároveň klienty i pracovníky. Chráněná dílna má nyní 14 zaměstnanců.

S některými nově přichozími uživateli či zaměstnanci přišlo do Nazaretu i tzv. „období kreativity“.¹⁰⁹ Kromě klasické užitkové keramiky se začaly vyrábět i malované

¹⁰⁹ Vše začalo výtvarným nadáním některých zaměstnanců. Např. paní, která původně pracovala jako skladnice. Poté, co se přistěhovala do jižních Čech a na základě evidence Úřadu práce poznala středisko Nazaret, přišla s nápadem malovat borůvkové motivy. Nápad se velmi rychle ujal a již zůstal v nabídce sortimentu střediska Nazaret. Postupně je borůvkový motiv využit i na tradičním Borůvkobraní. Výrobky s borůvkami jsou neustále žádané, a to i přesto, že je dnes malují úplně

výrobky, zlepšila se výtvarná stránka nazaretských letáků a následovala výroba novo-ročních přání, vánočních pohlednic a kalendářů, které se již staly tradiční a nezbytnou ozdobou stěn v mnoha domácnostech.

5.5 Přidružené aktivity

Středisko Nazaret zajišťuje přepravu a doprovod uživatelů a snaží se umožnit rozvoj osobnosti klientů formou dalšího vzdělávání. Celé veřejnosti včetně uživatelů služeb nabízí účast na volnočasovém programu střediska (kroužky, kurzy, přednášky, tábory). Snaží se umožnit návštěvu bohoslužeb a kulturních akcí. V loňském roce realizoval také projekt samostatného bydlení pro těžce handicapované.

5.5.1 Volnočasové aktivity

Mezi volnočasové aktivity pořádané v prostorách diakonického střediska Nazaret patří především odpolední kroužky a kluby zaměřené na keramiku. Kromě práce s keramickou hlinou nabídka zahrnuje i jiná řemesla a dovednosti. Dále je možná účast na některém z víkendových kurzů řemesel pod vedením zkušených lektorů.

Víkendové akce patří mezi zvláště oblíbené a úspěšné. Vysoký zájem veřejnosti vzbuzují například různé řemeslné kurzy či šití látkových panenek určených pro organizaci UNICEF. Rozmanité a nápadité výrobky účastníků těchto aktivit bývají prezentovány na výstavě, která je součástí pravidelného Dne otevřených dveří. Svě věrné příznivce si našly i tradiční „Večery v Podzámčí“, které nabízejí cestopisná vyprávění, poslechové diskotéky či poetické večery s básníky.

5.5.2 Textilní a výtvarná dílna a obchůdek

V textilní a výtvarné dílně se vyrábí ručně tkané koberce a tašky, malovaná trička či výrobky s využitím dalších řemeslných technik jako například sklo, papír či keramika.

Obchůdek s výrobky střediska Nazaret se nachází v těsné blízkosti náměstí v Trhových Svinech.

jiní lidé. A přesně takovýmto podobným způsobem vznikal základní sortiment borovanského střediska Nazaret - každý člověk přišel s nějakým nápadem.

Závěr

Cílem mé bakalářské práce bylo zjistit postavení diakonické práce v CČSH.

Při zkoumání tohoto cíle jsme si v první kapitole stručně představili důležité momenty spjaté s působením a základním dějinným vývojem Církve československé husitské. Přiblížili jsme si reformní období, předcházející vzniku nové církve; těžká období 2. světové války a po roce 1968 i postavení CČSH v současnosti.

Ve druhé kapitole jsme se zabývali důležitými okamžiky v historii křesťansky motivované sociální práce, do které diakonická služba patří od samotného počátku.

V následujících kapitolách jsme se zabývali historií křesťansky motivované sociální práce v Církvi československé husitské od jejího počátku do současnosti. Při četbě dokumentů a literatury jsem zjistil, že CČSH s diakonickou službou počítala již od počátku své existence. Ukázali jsme si, jaké pochopení a nadšení sdílejí příslušníci této církve pro práci v církvi i pro diakonickou službu.

Jak se v praxi uplatňuje diakonická služba CČSH popisovaná v dokumentech jsme si ukázali při představování význačné sociální pracovnice Berty Mildové - Bílkové, pro kterou se sociální práce stala celoživotní náplní. Druhým názorným příkladem diakonické činnosti v praxi je středisko Nazaret, které svou nabídkou služeb a přidružených aktivit uspokojuje a napomáhá mnoha klientům v integraci do společnosti.

Při rozhovorech s příslušníky CČSH jsem nabyt dojmu, že Církev československá husitská možná nepřikládá patřičný význam teologickému ukotvení diakonie, kterou v praxi provozuje. Stávalo se mi, že mi tázaná osoba, aktivně činná v CČSH, nedokázala zcela přesně odpovědět na mé otázky týkající se právě diakonické práce v CČSH. Důležité však je zjištění, že diakonické činnosti se v CČSH věnuje stále mnoho lidí, kteří tuto činnost vykonávají z láskou a touhou pomoci bližnímu.

Veškerá tato nesmírně záslužná činnost, kterou vykonávali (a stále vykonávají) příslušníci Církve československé (husitské) by neměla zůstat zapomenuta. Je to jisté dědictví, o kterém bychom měli vědět a kterého bychom se neměli nikdy zříci. Jen tak může plnit funkci jakési základny, na které lze budovat i v dnešní době.

Někdo může mít představu, že úkolem církve je konat jen něco zvláštního, posvátného a nadlidského. Samozřejmě je tomu tak, pokud se tím myslí přivádět člověka k Bohu a udržovat jej ve společenství s ním. To je však nedílně spojeno s tím, že církev přispívá ke zdařilému životu, že koná věci velmi lidské. Určitě by se mezi

námi našli tací, kteří nemajíce pochopení pro duchovní služby církve, pokládají její sociální služby za samozřejmé.

Na veřejné pomoci lidem a na péči o ně nemusí být zrovna něco vnějškově křesťanského. Vždyť i mezi lidmi bez vyznání existuje sociální smýšlení, spontánní akce při katastrofách, pocit sounáležitosti, soucit a pohnutky k dobročinnosti. V samé povaze charity a diakonie spočívá to, že není ohrožena tím, co lidé bez víry konají sami ve prospěch člověka, nebo tím, že toto křesťanské dílo není dostatečně uznáváno a nevěnuje se mu dostatek pozornosti.

I přesto, že se od sebe liší sociální a diakonická práce prováděná dříve a nyní, myšlenka zůstává stále neměnná: „Ochotně podávat naši pomocnou ruku všem těm, kteří naši nezištnou pomoc potřebují“.

Text, který je napsaný v Domě opuštěného dítěte v Kalkatě:

„Člověk je nerozumný tvor, nelogický, sebestředný.

Na tom ale vůbec nezáleží, ty mu pomáhej.

Když konáš dobro, řeknou o tobě, že to konáš se sobeckými záměry.

Když budeš uskutečňovat své záměry,

jistě se najdou lidé, kteří ti v tom budou překážet:

nedbej na to a pokračuj v započatém díle.

Dobro, které dnes vykonáš,

bude možná zítra zapomenuto.

Nedbej na to a konej dál dobro.

Počestnost a upřímnost tě činí zranitelnou bytostí.

Nedbej na to, buď prostě počestným a upřímným člověkem.

To, co zbuduješ, může být zničeno.

Nedbej nato a buduj.

Lidé, kterým jsi pomohl,

ti možná nebudou vděční.

Nedbej na to a pomáhej jim.

Dávej světu to nejlepší ze sebe a možná tě zato nakopnou.

Nedbej na to,

dávej stále to nejlepší ze sebe.¹¹⁰

¹¹⁰ LORENZO, di M. *Matka Tereza - zář lásky*, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2005, s. 139-140.

Seznam použitých zdrojů

1. BASTLOVÁ, H. *Z počátků křesťanské diakonie*, [online]. Praha: CČSH. Publikováno: 24. 4. 2008 [cit. 8. února 2011]. Dostupné na WWW: <<http://www.ccsch.cz/view.php?id=648>>.
2. BENEDIKT XVI. *Deus caritas est*, 3. revid. vyd. Praha: Paulínky, 2006. 63 s. ISBN 80-86949-03-6.
3. *Bible. Písmo svaté Starého a Nového zákona*, Praha: Česká biblická společnost, 1993. ISBN 80-900881-8-X.
4. BUTTA, T. a kol. *90 let Církve československé husitské*, 1. vyd. Praha: Církev československá husitská ve spolupráci s Náboženskou obcí CČSH, 2010. 408 s. ISBN 978-80-7000-047-2.
5. CČS. *Český zápas*, ročník 25, 1945.
6. CČSH. *Blahoslav 2006*, Praha: Církev československá husitská, 2005. ISBN 80-7000-031-7.
7. CČSH. *Blahoslav 2011*, Praha: Církev československá husitská, 2010. ISBN 978-80-7000-056-4.
8. CČSH. *Základy víry CČSH*, [online]. [cit. 23. února 2011]. Dostupné na WWW: <<http://www.husitibrevnov.cz/wp-content/uploads/Z%C3%A1klady-v%C3%ADry-C%C4%8CSH.pdf>>.
9. CČSH náboženská obec Praha 4 - Krč. [online]. Praha: CČSH, 2010 [cit. 14. února 2011]. Dostupné na WWW: <http://nokrc.xf.cz/about_us.php?ccsh=1>.
10. ČERMÍNOVÁ, A. *Sociální práce CČSH do roku 1950*, absolventská práce, Praha: Husův institut teologických studií, 2008. 35 s. ISBN neuvedeno.
11. DOMEČEK. [online]. Trhové Sviny: Domeček, 2011.
12. DOMEČEK. *Výroční zpráva 2009*. [online]. Trhové Sviny: Domeček, 2010. [cit. 27. února 2011]. Dostupné na WWW: <<http://www.domecek.org/file.php?nid=1659&oid=1934287>>. [cit. 27. února 2011]. Dostupné na WWW: <<http://www.domecek.org>>.
13. DOMOV U SPASITELE... [online]. [cit. 14. února 2011]. 2006. Dostupné na WWW: <<http://www.spasitel.cshhk.cz/view.php?ID=3>>.

14. EVANGNET. *Řád diakonické práce Českobratrské církve evangelické*. [online]. CČE, 2007. [cit. 20. března 2011]. Dostupné na WWW: <<http://www.evangnet.cz/cce/czr/rdp.htm>>.
15. FARSKÝ, K. *Postily*, Praha: Blahoslav, 1952. ISBN neuvedeno.
16. HNÍK, F. M. *Duchovní ideály československé církve*, Praha: b. n. 1934. ISBN neuvedeno.
17. HNÍK, F. M. *Pohnutky dobročinnosti v křesťanství*, Praha: Blahoslav, 1935. 348 s. ISBN neuvedeno.
18. CHYTILOVÁ, R. *Zpráva o činnosti Diakonie a misie CČSH v r. 2004*. [online]. Praha: CČSH. Publikováno: 24. 2. 2006 [cit. 2. února 2011]. Dostupné na WWW: <<http://www.ccsch.cz/stare/article61d4.html?ID=483>>.
19. JINDRA, M. *Berta Mildová-Bílková*. Český zápas, 2010, roč. 90, č. 39, str. 3.
20. KLÁSEK, Š. *Ústava Církve československé husitské ...* [online]. Praha: CČSH, 2005. [cit. 12. února 2011]. Dostupné na WWW: <<http://www.ccsch.cz/dokumenty/503-novelizace-ustavy-2005.pdf>>.
21. LENC, V. *Jdi i Ty a čiň stejně*, Praha: Blahoslav, 1947. 78 s. ISBN neuvedeno.
22. LORENZO, di M. *Matka Tereza - zář lásky*. Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2005, ISBN 80-7192-956-5.
23. MARTÍNEK, M. a kol. *Praktická teologie pro sociální pracovníky*, Praha: JABOK, 2008. 175 s. ISBN 978-80-904137-2-6.
24. MESINA, R. *Dějiny charitativní činnosti*, Kostelní Vydří: Karmelitánské nakladatelství, 2005. 148 s. ISBN 80-7192-859-3.
25. MILDOVÁ - BÍLKOVÁ, B. *Malá rukověť sociální práce*, Praha: Blahoslav, 1937. ISBN neuvedeno.
26. MILDOVÁ - BÍLKOVÁ, B. *Slovo sociální pracovnice k dospívající mládeži*, Praha: Ústředí sociální práce CČS, 1947.
27. NAZARET. [online]. [cit. 27. února 2011]. Borovany: Nazaret, 2011. Dostupné na WWW: <<http://www.nazaret.cz>>.
28. NAZARET. [online]. [cit. 27. února 2011]. Borovany: Nazaret, 2011.
29. NAZARET. *Výroční zpráva 2009*. [online]. Borovany: Nazaret, 2011. [cit. 27. února 2011]. Dostupné na WWW: <<http://www.nazaret.cz/uvod.php?stranka=v.zprava>>. Dostupné na WWW: <http://www.nazaret.cz/uvod.php?stranka=o_nas>.

30. SALAJKA, M. *Křesťanská církev ve své duchovní aktivitě a práci*, 1. vyd. Praha: Karolinum - nakladatelství Univerzity Karlovy, 1998. 181 s. ISBN 80-7184-655-4.
31. SALAJKA, M. *Sylabus praktické teologie*, 1. vyd. Praha: Husův institut teologických studií, Karolinum, 2005. 131 s. ISBN 80-7000-253-0.
32. SÁZAVA, Z. *Slova a činy*, 1. vyd., Praha: Blahoslav, 1984. 112 s. ISBN neuvedeno.
33. TONZAR, D. *Vznik a vývoj novodobé husitské teologie a Církev československá husitská*, 1. vyd. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Karolinum, 2002. 210 s. ISBN 80-246-0499-X.
34. *Výroční zpráva Ústředí sociální práce Církve československé*, Praha: Blahoslav, 1950. ISBN neuvedeno.
35. *Základy sociálně etické orientace církve československé husitské*, Praha: Ústřední rada CČSH, 1983. ISBN neuvedeno.

ABSTRAKT

KLABOUC, M. *Pojetí diakonie v Církvi československé husitské.*

České Budějovice 2011. Bakalářská práce.

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Teologická fakulta.

Katedra praktické teologie. Vedoucí práce Dr. Ing. Alois Kříšťan, Th.D.

Klíčová slova: Církev československá (husitská), diakonie, handicap, chráněná dílna, Nazaret, sociální práce.

Práce se zabývá postavením diakonické práce v Církvi československé husitské. Popisuje také význam a historii křesťanské sociální práce a její nezastupitelnou a důležitou úlohu v církvi, konkrétně v Církvi československé husitské. V sociální práci nezáleží na tom, zda je poskytována církevním, státním či nestátním zařízením, ale na tom, zda je práce vykonávána s láskou a ochotou pomoci druhým. Dále je v práci představena sociální pracovnice Berta Mildová - Bílková, pro kterou se sociální práce stala celoživotní náplní.

Je zde popsána drobná charakteristika jednotlivých zařízení, spadajících pod Diakonií a misií Církve československé husitské. Jedním z nich je také středisko Nazaret, který svým klientům nabízí kvalitní služby a volnočasové aktivity, snažíce se tím o snadnější integraci osoby s handicapem do společnosti.

ABSTRACT

The Conception of the Diaconate in the Czechoslovak Hussite Church.

Key words: the Czechoslovak Hussite Church, the Diaconate Diakonie, disability, sheltered workshop, the Centre of Nazaret, social work.

The work deals with the founding and history of the Czechoslovak Hussite Church from its beginning to the present. It also describes the meaning and history of social work and its irreplaceable and important role in the Church, specifically in the Czechoslovak Hussite Church. In social work it does not matter whether it is provided with a church, state or non-state institution, but whether the work is done with love and willingness to help others. In the study there is also introduced a social worker Berta Mildová - Bílková, to whom social work has become her life's dedication.

There is described characterization of respective institutions under Diakonie and the missions of the Czechoslovak Hussite Church. One of them is the centre of Nazaret, which offers its clients quality services and leisure activities, aiming for easing the integration of people with disabilities into the society.